

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ГУЛИК ЮЛІЯ ВАСИЛІВНА

УДК 336.71

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Особливості управління інвестиційною діяльністю комерційних банків України

Освітня програма – Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу
Спеціальність: 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Гулик Ю. В.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____
(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

_____
(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ - 2024

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут Економіки та менеджменту

Кафедра Фінансів, обліку та оподаткування

Освітньо-професійна програма Фінансовий менеджмент у сфері бізнесу

Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 20 ____ року

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ Гулик Юлії Василівні

1. Тема роботи «Особливості управління інвестиційною діяльністю комерційних банків України»

керівник роботи к.е.н., доц. Маринчак Лілія Романівна

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від « 15 » 12. 2023 року № 196/8

2. Строк подання студентом роботи 10.01.2024 року

3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні документи, офіційні матеріали, звіти ПАТ «Укргазбанк», спеціальна економічна і фінансова література, фахові наукові видання, Інтернет-джерела.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретичні засади здійснення інвестиційної діяльності комерційним банком.

Розділ 2. Оцінка ефективності управління інвестиційною діяльністю вітчизняних банків.

Розділ 3. Перспективи удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

Слайд 1. Актуальність та наукова новизна роботи.

Слайд 2 – Інвестиційна діяльність та інвестиційна політика банку.

Слайд 3 – Складові системи управління інвестиційною діяльністю банку.

Слайд 4 – Структура банківських активів, млрд. грн.

Слайд 5 – Розподіл боргових цінних паперів резидентів.

Слайд 6 – Структура власників ОВДП станом на 15.01. 2024 р.

Слайд 7 – Військові облигації в Україні.

Слайд 8 – Дохідність ОВДП.

Слайд 9 – «Укргазбанк» – перший еко-банк в Україні.

Слайд 10 – Обсяги та динаміка кредитного та інвестиційного портфелів ПАТ «Укргазбанк».

Слайд 11 – Структура інвестицій та рух валової балансової вартості інвестицій.

Слайд 12 – Головні проблеми розвитку інвестиційної діяльності банків.

Слайд 13 – Діяльність інвестиційних банків.

Слайд 14 – Напрями удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку.

6. Дата видачі завдання 01.12.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми та постановка завдання магістерської роботи	01.12.22	Виконано
2.	Розділ 1. Теоретичні засади здійснення інвестиційної діяльності комерційним банком	01.02.23	Виконано
3.	Розділ 2. Оцінка ефективності управління інвестиційною діяльністю вітчизняних банків	01.09.23	Виконано
4.	Розділ 3. Перспективи удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку	24.12.23	Виконано
5.	Вступ і висновки до роботи	28.12.23	Виконано
6.	Оформлення роботи згідно встановлених вимог	07.01.24	Виконано
7.	Подання готової роботи з комплектом супровідних матеріалів на допуск до захисту	10.01.24	Виконано

Студент

_____ (підпис)

Гулик Ю. В.

Керівник роботи

_____ (підпис)

Маринчак Л. Р.

РЕФЕРАТ

Тема магістерської роботи: «Особливості управління інвестиційною діяльністю комерційних банків України»

Магістерська робота містить пояснювальну записку обсягом 76 сторінок, 14 листів ілюстративного матеріалу, 14 рисунків, 6 таблиць, 52 посилання на літературні джерела.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банку.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади управління інвестиційною діяльністю комерційних банків.

Основним джерелом одержання прибутку для банківських установ більшості розвинених країн є кошти від інвестування пріоритетних галузей економіки та інноваційних проєктів. В Україні ж у структурі інвестиційного портфеля банківських установ переважають вкладення у облігації внутрішньої державної позики. Тому в контексті сучасних реалій особливо гостро постає проблема активізації інвестиційної діяльності банків, адже вона має ще й макроекономічний аспект: фінансування національної економіки у воєнний та післявоєнний період відбудови держави.

Метою роботи є дослідження теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банків.

У роботі досліджено теоретичні засади здійснення інвестиційної діяльності комерційним банком, здійснено оцінку інвестиційної активності вітчизняних банків та ефективність інвестиційної політики ПАТ «Укргазбанк», запропоновано напрями удосконалення інвестиційної діяльності вітчизняних банків.

БАНК, ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ, РИЗИКИ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК.

ABSTRACT

The topic of the master's thesis: "Management of Investment Activities of the Bank".

The master's thesis contains an explanatory note of 76 pages, 14 sheets of illustrative material, 14 figures, 6 tables, and 52 references to literary sources.

The object of the study is the investment activity of the bank.

The subject of the study is the theoretical and practical principles of managing the investment activities of a commercial bank.

The main source of profit for banking institutions in most developed countries are funds from investing in priority sectors of the economy and innovative projects. In Ukraine, the structure of the investment portfolio of banking institutions is dominated by investments in domestic government loan bonds. therefore, in the context of modern realities, the problem of intensifying the investment activity of banks is particularly acute, because it also has a macroeconomic aspect: financing the national economy in the war and post-war period of state reconstruction.

The purpose of the work is to research the theoretical foundations and develop practical recommendations for improving the bank's investment management system.

The paper examines the theoretical foundations of investment activity by a commercial bank, evaluates the investment activity of domestic banks and the effectiveness of the investment policy of pjsc "Ukrgasbank", suggests directions for improving the investment activity of domestic banks.

BANK, INVESTMENTS, INVESTMENT ACTIVITY, INVESTMENT POLICY, INVESTMENT PORTFOLIO, RISKS, INVESTMENT BANKING.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ	10
1.1 Сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку.....	10
1.2 Поняття інвестиційної політики комерційного банку та її види.....	19
1.3 Система управління інвестиційною діяльністю банку та її складові	21
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ.....	30
2.1 Аналіз інвестиційної активності банків України.....	30
2.2 Оцінка інвестиційної діяльності комерційного банку на прикладі ПАТ «Укргазбанк».....	37
2.3 Вплив інвестиційних ризиків на фінансову безпеку банку.....	43
Висновки до розділу 2	47
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ.....	50
3.1 Зарубіжний досвід функціонування інвестиційних банків та можливість його імплементації в Україні.....	50
3.2 Напрями удосконалення системи управління банківською інвестиційною діяльністю.....	58
Висновки до розділу 3	65
ВИСНОВКИ	67
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА.....	72
Бібліографічна довідка	

					МР.ФНмз – 93.00.000 ПЗ				
Змн.	Лист	№ докум.	Підпис	Дата	«Особливості управління інвестиційною діяльністю комерційних банків України»	Літ.	Арк.	Акрушів	
						6			
Розроб.		Гулик Ю. В.				ІФНТУНГ, ФНмз-22-1			
Перевір.		Маринчак Л.Р.							
Реценз.		Король С.В.							
Н. Контр.		Маринчак Л.Р.							
Затверд.		Маринчак Л.Р.							

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сьогодні вітчизняні банківські установи переважно займаються банківською діяльністю та значно менше – інвестиційною, на що впливає низка стримуючих чинників, серед яких насамперед підвищені ризики через воєнний стан в країні. Основним джерелом одержання прибутку для банківських установ більшості розвинених країн є власне не банківські операції, а кошти від інвестування пріоритетних галузей економіки та інноваційних проєктів. В Україні ж у структурі інвестиційного портфеля банківських установ переважають вкладення у цінні папери, серед яких перше місце посідають ОВДП (облігації внутрішньої державної позики). Тому в контексті сучасних реалій особливо гостро постає проблема активізації інвестиційної діяльності банків, адже вона має ще й макроекономічний аспект: фінансування національної економіки у воєнний та післявоєнний період відбудови держави є пріоритетним завданням сьогодні та на перспективу.

Огляд літератури з теми дослідження. Теоретичні засади дослідження і практика реалізації інвестиційної діяльності комерційних банків досить масштабно досліджуються у працях українських учених: З.М. Васильченко, В.І. Версаль, О.Д. Вовчак, І.В. Волошина, В.І. Грушка, М.І. Крупки, Б.Л. Луціва, І.О. Лютого, О.В. Мертенса, В.І. Міщенко, О.М. Мороза, С.В. Науменкової, А.А. Пересади, Л.О. Примостки, М.І. Савлука. Вагоме місце у дослідженні методів здійснення довгострокових вкладень банками займають праці західних учених: К. Вікселя, М. Гордона, Ф. Ліста, Г. Марковіца, Р. Міллера, Д. Ратнера, Р. Редкліфа, П. Самюельсона, В. Шарпа, Й. Шумпетера та ін. Однак в сучасних умовах воєнного стану та постійного дефіциту довгострокових банківських ресурсів існує потреба в подальшому дослідженні теоретичних та практичних аспектів здійснення інвестиційної діяльності комерційними банками та виявленні негативних чинників впливу на інвестиційну діяльність банків із метою їх уникнення.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку.

Для досягнення окресленої мети у роботі передбачено розв'язання таких науково-практичних завдань:

- з'ясувати сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку;
- дослідити структуру і види інвестиційного портфеля банку;
- охарактеризувати систему управління інвестиційною діяльністю банку та її складові;
- проаналізувати інвестиційну діяльність банків України та охарактеризувати її особливості;
- оцінити інвестиційну діяльність комерційного банку на прикладі ПАТ «Укргазбанк»;
- визначити вплив інвестиційних ризиків на фінансову безпеку банку;
- дослідити зарубіжний досвід функціонування інвестиційних банків та можливість його імплементації в Україні;
- запропонувати напрями удосконалення системи управління банківською інвестиційною діяльністю в сучасних умовах.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банку.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади управління інвестиційною діяльністю комерційного банку.

Методи дослідження. У процесі дослідження інвестиційної діяльності банку були використані загальнонаукові методи пізнання, такі як: узагальнення, порівняння та систематизація; системного аналізу; методи індукції та дедукції, методи аналізу та синтезу, статистичний метод (під час аналізу стану інвестиційної діяльності досліджуваного банку), графічний метод (для унаочнення отриманих результатів).

Теоретичною основою дослідження стали фундаментальні положення економічної теорії та банківського бізнесу з питань інвестиційної діяльності банківських установ.

Правову основу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти з питань банківського інвестування.

Інформаційну базу магістерської роботи склали офіційні статистичні матеріали Національного банку України, Української асоціації банків, , законодавчі та нормативні акти України, офіційний сайт ПАТ «Укргазбанк», інформація з мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів. Найбільш важливі результати дослідження, що мають елементи наукової новизни, полягають у наступному:

- загальні функції доповнено спеціальними функціями інвестиційного менеджменту банку, а саме: управління ресурсами, управління інвестиційними активами, управління ризиками;

- розроблено пропозиції щодо удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку з урахуванням сучасних факторів впливу і перспектив, зокрема в частині застосування зарубіжного досвіду функціонування інвестиційних банків.

Практичне значення роботи. Визначені в ході дослідження підходи, інструменти, теоретичні узагальнення, аналітичні висновки та рекомендації можуть бути використані для вдосконалення системи управління інвестиційною діяльністю комерційного банку.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань на джерела. Загальний обсяг роботи складає 76 сторінок, робота містить 6 таблиць, 14 рисунків, перелік посилань на джерела включає 52 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ

1.1 Сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку

Реалізація сучасної банківської діяльності включає здійснення банками інвестиційної діяльності. Інвестиції - це складна дискусійна економічна категорія, що характеризується багатьма характеристиками. Види та форми інвестицій різноманітні і можуть бути змінені з урахуванням особливостей економіки та рівня розвитку виробничих відносин.

Інвестиції - одне з найбільш обговорюваних понять як у науковій літературі, так і в сучасній економічній практиці. У роботах вивчались різні аспекти інвестицій, інвестиційної діяльності: Дж. М. Кейнс, Дж. Сакс, Г. Н. Менке, К. Р. Макконнелл, В. Шарп, І. Шумпетер, П. Самуельсон, Л. Мізес, Дж. Кларк, М. Портер та інші. Багато дослідників справедливо вважають, що інвестиції відіграють важливу роль у відродженні економічних процесів та досягненні стійкого економічного зростання (Е. Домар, Р. Харрод, В. Солов, Дж. М. Кейнс, Л. Ерхард, В. Шарп, І. Ліпзіц, А. Булатов, А. Шахназаров, А. Андріанов, Є. Румянцева та ін.) [1].

У сучасній економічній літературі існують різні визначення поняття "інвестиція", що відображає неоднозначність тлумачень та розуміння їх економічної сутності. Це пов'язано, головним чином, з різницею в методологічних підходах різних авторів та економічного розвитку, специфікою окремих фаз історико-економічного розвитку, переважаючими формами та методами управління [3]. Розвиток та ускладнення економічних відносин породжують різні форми інвестиційної діяльності, типи інвестицій, кожна з

яких має специфічні характеристики та нюанси.

У сучасній економічній теорії категорія - "інвестиції" (від латинського слова «Вкласти» - (інвестувати) трактується як процес інвестування капіталу для його подальшого збільшення. Закон України "Про інвестиційну діяльність" (стаття 1) визначає інвестиції як усі види власності та інтелектуальну власність, що вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, в результаті чого досягається прибуток (дохід) або соціальний ефект [10].

Термін "інвестиція" в Економічному словнику трактується як інвестиція в економіку країни та за кордоном. Інтерпретацію концепції інвестиції можна розглядати в більш широкому розумінні, засновану на досягненні економічного та соціального впливу, а саме під інвестицією розуміється сукупність фінансових та матеріальних цінностей, які інвестор вкладає в операцію для отримання доходу (прибутку) або соціальна вигода.

Отже, Бланк вважає, що інвестиції - це категорія, яка найчастіше використовується в економічній системі на мікро- та макрорівнях [2, с. 7].

Автор наукової роботи «Інвестиційний процес в Україні» - А. Пересада, вважає, що інвестиції - це економічна категорія, яка набагато ширша за капітальні вкладення, оскільки може здійснюватися у різних формах: реальній, фінансовій, інтелектуальній та інноваційній. По-друге, він вважає, що, на відміну від капітальних вкладень, інвестиції спрямовані лише на ефективні проекти, що призводять до прибутку, доходу та дивідендів [22, с. 9].

А.А. Воронін та А. Є. Городецький, розглядають інвестиції як економічну категорію, пов'язану з довгостроковими вкладеннями у підприємницьку діяльність з метою отримання прибутку [18 с. 145].

Такі вчені, як Ляшенко О.М., Антипов О.М., обирають більш широке значення інвестицій, яке наведено в українському законі "Про інвестиційну діяльність" [10]. Розуміння поняття інвестицій у тому значенні, яке використовується сьогодні більшістю економістів, та проведення

макроекономічного аналізу, започаткованого Дж. Кейнсом. Слід зазначити, що в першій та другій книгах своєї основоположної роботи [20] Дж. Кейнс формально припустив рівність інвестицій та заощаджень, і лише з третьої книги він зосередився на фактичних відмінностях у значенні цих цінностей. В результаті він розумів сукупні інвестиції як збільшення чистої вартості всіх видів капітальних вкладень, тобто. Витрати на придбання та створення капітальних активів, які будуть використані у виробництві кінцевого продукту, а також вартість послуг, що збільшують вартість таких капітальних активів [17, с. 45; 20, с. 11]. Іншими словами, Дж. Кейнс розумів інвестиції як ту частину доходу за певний період, яка не була витрачена. Він вважав, що інвестиції, а не заощадження, спричиняють зміни в доходах, і вперше оголосив інвестиції як джерело доходу [20].

Таким чином, інвестиція - це гроші (капітал), які інвестор хоче вкласти в реальний проект з метою покращення розвитку будь-якої сфери діяльності цього проекту, отримання прибутку або досягнення соціального впливу. Виходячи з вищесказаного, ми можемо зробити висновок, що інвестування - це інвестиційний процес для досягнення різноманітних ефектів у вигляді прибутку чи соціального впливу та з можливим подальшим ризиком для інвестора (власника фінансових ресурсів), який здатний і здатний розрахувати рівень ризику в районі, куди ви збираєтеся інвестувати.

Термін "інвестиція" тісно пов'язаний з терміном "інвестиційна діяльність". Інвестиційна діяльність має значний вплив на макроекономічний розвиток країни, тому вона лежить в основі економічної думки. Інвестиції є вирішальним фактором економічного зростання в цілому.

На сьогодні інвестиції є найважливішим засобом забезпечення умов для стабілізації та структурних змін в економіці, технічного прогресу та підвищення якості економічної діяльності на мікро- та макрорівні. Проте досі залишаються невирішеними питання однозначного тлумачення сутності, чіткого обґрунтування теоретичних основ інвестиційної діяльності та

визначення її методологічної основи.

Інвестиційна діяльність розглядається у вузькому та ширшому розумінні. У більш широкому розумінні інвестиційна діяльність - це діяльність, пов'язана з інвестиціями в об'єкти інвестування з метою отримання прибутку.

Закон України "Про інвестиційну діяльність" містить подібне тлумачення, згідно з яким інвестиційна діяльність тлумачиться як сукупність практичних заходів громадян, держави та юридичних осіб щодо здійснення інвестицій [10]. У вузькому розумінні інвестиційна діяльність розуміється як власна інвестиція, тобто. Процес перетворення інвестиційних ресурсів в інвестиційні.

Однак слід зазначити, що в працях зарубіжних та вітчизняних вчених, присвячених дослідженню інвестицій, немає єдності думок щодо трактування терміна "інвестиційна діяльність".

Подібною думки дотримується і В. Г. Білоліпецький, який визначає інвестиційну діяльність як проектну, організаційну, управлінську, наглядову роботу, що проводиться в інтересах запланованого здійснення інвестицій [1, с. 19].

Г.І. Іван розуміє інвестиційну діяльність як діяльність з проектування, розміщення, інвестування, трансформації та повернення інвестицій, включаючи управління ними та всю систему інвестиційних відносин [17, с.80].

Огляд та систематизація визначень поняття "інвестиції" різними авторами дозволяє виявити характеристики інвестицій як економічної категорії:

1. Витрати - будь-яка форма та вид інвестицій включає витрати, розміщення, інвестиції.

2. Цільовий характер - інвестиції як особлива форма капітальних вкладень завжди мають певну мету: отримати прибуток та (або) досягти іншого сприятливого ефекту [3].

3. Необхідність, терміновість - інвестиції завжди включають період

розміщення, інвестицій. Слід зазначити, що, на відміну від кредиту та коефіцієнтів кредитування, термін інвестування може бути не визначений заздалегідь, але «інвестування» означає «розподіл грошей із сьогоднішнім днем, щоб отримати більше грошей у майбутньому» [1].

4. Ризикований характер - як будь-яка ефективна діяльність, інвестиція пов'язана з ризиком, тобто завдяки здатності (ймовірності) не досягти мети і замість отримання прибутку ми створюємо збитки або досягаємо негативного ефекту. Однак слід підкреслити, що ризик є ймовірною власністю, і що будь-яка інвестиція не приносить збитків або негативних результатів (впливу) для інвестора.

5. Інноваційність - здатність розвивати та вдосконалювати свою діяльність, створювати нові функції, технології, продукти в результаті прибутку інвестора або інших сприятливих наслідків інвестиційної діяльності.

Інвестиції поділяються на два ключових типи: прямі та портфельні. Прямі інвестиції - це прямі інвестиції у виробництво, придбання нерухомості. Портфельні інвестиції здійснюються у формі придбання цінних паперів (портфель цінних паперів) або надання грошей у формі довгострокової позики (кредитний портфель) у національній або іноземній валюті (валютний портфель).

Оскільки банківські інвестиції зазвичай розуміють як інвестиції на певний проміжок часу з метою отримання доходу або прибутку, з цієї точки зору майже всі активні операції банків можна розглядати як інвестиції. Щоб уникнути плутанини в термінах, інвестиційно-банківські операції - це операції, в яких банки виступають як «ініціатори інвестицій» (на відміну від кредитних операцій, де ініціатива залучення коштів надходить від позичальника). Отже, в інвестиційних операціях банк є одним із багатьох кредиторів, тоді як у кредитних операціях банк зазвичай, хоча і не завжди, виступає як єдиний кредитор [7]. Наступні характеристики інвестування та кредитування виділено як характеристику інвестиційної діяльності комерційних банків (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Особливості інвестицій та позик

Відмінні риси	Кредитування	Інвестування
Період використання грошових коштів	Використання коштів банку протягом порівняно невеликого періоду часу за умови повернення їх до встановленого терміну з виплатою позичкового відсотка.	Використання коштів протягом тривалого часу (хоча і не завжди)
Ініціатор угоди	Ініціатором виступає позичальник	Ініціатором є банк, що має на меті придбати інвестиційні активи
Кількість учасників	Зазвичай банк виступає єдиним кредитором (крім паралельного та консорціумного кредитування)	Банк один із багатьох кредиторів
Контакт між кредитором та позичальником	Передбачає тісний контакт між позичальником та кредитором	Інвестування являє собою знеособлену угоду

Об'єктами інвестиційної діяльності комерційного банку є звичайні та привілейовані акції, облігації, державний борг, ваучери, векселі та інші. Основними сферами участі банків в інвестиційному процесі в найбільш загальній формі є:

- мобілізація/залучення коштів банками для інвестиційних цілей;
- кредитування інвестиційного характеру;
- інвестиції в цінні папери, акції, часткові участі (як на банківському рахунку, так і від імені клієнта).

Ці сфери тісно пов'язані. Мобілізуючи капітал, заощадження домогосподарств та інші вільні кошти, банки формують власну ресурсну базу для подальшого вигідного використання.

Обсяг і структура операцій накопичення активів - основні фактори, що впливають на стан кредитно-інвестиційного портфеля банків, можливість їх інвестиційної діяльності.

Інвестиційною діяльністю банків вважається діяльність з надання двох видів послуг: збільшення наявних фінансових ресурсів шляхом випуску або

розміщення цінних паперів на їх первинному ринку; поєднання покупців та продавців існуючих цінних паперів на вторинному ринку при виконанні функцій посередників та / або торговців.

Банківські інвестиції мають своє економічне значення. Інвестиційну діяльність банку в мікроекономічному аспекті - з точки зору банку як суб'єкта господарювання - можна вважати діяльністю, в якій банк виступає як інвестор і інвестує свої ресурси протягом певного періоду у створення або придбання реальних активів та купівля фінансових активів.

Водночас інвестиційна діяльність банків має ще один аспект, пов'язаний з реалізацією ними макроекономічної ролі фінансового посередника. У цій ситуації банки заохочують реалізацію та збільшення інвестиційного попиту суб'єктів господарювання. Крім того, банки сприяють перетворенню заощаджень та заощаджень в інвестиційні ресурси.

У макроекономічному аспекті під інвестиційною діяльністю банків розуміють діяльність, призначену для задоволення інвестиційних потреб економіки.

Таким чином, інвестиційна діяльність банків має подвійний характер. Інвестиційна діяльність, розглянута з точки зору економічного суб'єкта (банку), призначена для збільшення доходу банку. Ефектом інвестиційної діяльності в макроекономічному аспекті є досягнення збільшення соціального капіталу [9].

Існує три основні сфери інвестиційної діяльності банків [10]:

- 1) діяльність банку на ринку цінних паперів;
- 2) інвестиційне (підприємницьке) кредитування;
- 3) проектне кредитування.

Інвестиційна позика - це позика юридичним особам, призначена для модернізації компанії та виробничих процесів. Джерелом погашення зобов'язань за ним є вся господарська діяльність позичальника, включаючи дохід, що генерується інвестиційним проектом. Банк контролює цільове використання наданих коштів.

Проектне фінансування - банківська позика, яка погашається за рахунок

потоків коштів, що генеруються проектом на етапі експлуатації проекту. Банк не тільки постійно здійснює моніторинг, але й є безпосереднім учасником проекту, може приймати певні рішення щодо його реалізації на будь-якій стадії життєвого циклу проекту [2]. Залучаючи кошти від приватних осіб та компаній, комерційні банки повинні інвестувати з точки зору прибутку, ліквідності, зменшення ризику та диверсифікації активів. Ці вимоги відповідають інвестиціям комерційних банків, включаючи інвестиції в цінні папери.

В останні 20-30 років фінансові інвестиції, тобто інвестиції у фінансові інструменти, особливо в цінні папери (фінансові інвестиції), були найбільш поширеними у світовій економіці.

Діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів поділяється на чотири напрямки, такі як [4]:

- емітенти, які випускають власні цінні папери та здійснюють перше розміщення з метою створення статутного капіталу (акцій), позик (облігацій), накопичення коштів покупця (банківські сертифікати) та створення платіжних засобів (чеків, боргових зобов'язань);

- інвестори, зайняті купівлею-продажем цінних паперів з метою участі в управлінні будь-яким акціонерним товариством як співвласник операцій та інших операцій з метою отримання прямих інвестиційних доходів у вигляді дивідендів, процентів або прибутку від перепродажу та непрямого доходу;

- професійні учасники ринку цінних паперів, які здійснюють брокерську діяльність проти оплати;

- банки, що здійснюють традиційні банківські операції з обслуговування ринку цінних паперів: позики, банківські гарантії, розрахунки тощо.

Банківські кредитні установи переслідують кілька цілей, інвестуючи в цінні папери [11]:

- отримання доходу (прибутку) від інвестицій у цінні папери за рахунок відсотків та дивідендів, виплачених за цінні папери, та отримання спекулятивний дохід в умовах зростання валютної вартості цінних паперів (спекуляція цінними паперами);

- забезпечення та підтримання ліквідності банку шляхом придбання якісних цінних паперів, прийнятих як застава під позики НБУ та операції РЕПО;

- диверсифікація активів, управління ризиками, що здійснюється шляхом придбання високонадійних цінних паперів, що належать НБУ, для безризикових активів;

- набуття контролю над емісійною організацією або значного впливу на діяльність емітента - акціонерного товариства шляхом створення портфеля участі у дочірніх та асоційованих компаніях.

Ці цілі досягаються використанням різних цінних паперів як інвестиційних інструментів (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Відповідність інвестиційних цілей банку інвестиційним інструментам фондового ринку [8]

Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційна діяльність є важливою сферою діяльності кожного комерційного банку разом із

кредитуванням. На жаль, в Україні обсяг інвестиційних операцій, що проводяться банками, значно менший, ніж у багатьох розвинених країнах, головним чином через нерозвиненість українського фондового ринку та відсутність достатньо надійних фінансових інструментів для інвестування. Як результат, банки в Україні змушені інвестувати в державні цінні папери, що обмежує потенційний інвестиційний дохід банків.

1.2 Поняття інвестиційної політики комерційного банку та її види

Форми інвестицій комерційних банків з урахуванням різних факторів, що впливають на інвестиційну діяльність, включають розробку та реалізацію інвестиційної політики. З організаційної точки зору інвестиційна політика банку виступає як сукупність заходів для організації та управління інвестиційною діяльністю, спрямованих на забезпечення максимального обсягу та структури інвестиційних активів, максимізації їх прибутку до прийняттого рівня. Так для управління інвестиціями банку.

Інвестиційна стратегія визначає довгострокові цілі інвестиційної діяльності та шляхи їх досягнення. Більш детальні описи відбуваються під час стратегічного управління інвестиційними активами, включаючи короткострокові операційні цілі та методи їх реалізації. Тому розробка інвестиційної стратегії є відправною точкою для процесу управління інвестиціями [8].

Формування інвестиційної стратегії приймає заданий напрямок інвестиційної стратегії та зосереджується на її реалізації в поточному періоді. Він надає визначення обсягу та структури конкретних інвестицій, розробку заходів щодо їх реалізації та конкретних механізмів реалізації цих рішень.

Інфраструктура для формування інвестиційної політики - це загальна бізнес-політика банку, основною метою якої є пріоритетність розробки стратегічних цілей інвестиційної діяльності.

Інвестиційна політика є важливою складовою загальної економічної

політики та фактором забезпечення ефективного зростання банку. Основною метою інвестиційної діяльності банку можна визначити збільшення доходу від інвестиційної діяльності з прийнятним рівнем інвестиційного ризику.

Окрім загальної мети, розробка інвестиційної політики відповідно до обраної банком стратегії економічного розвитку також враховує конкретні цілі, якими є:

- забезпечення безпеки банківських ресурсів;
- розширення ресурсної бази;
- диверсифікація інвестицій, здійснення яких знижує загальний ризик банківської діяльності та призводить до підвищення фінансової стійкості банку;
- підтримання ліквідності;
- розширення сфери впливу банку шляхом проникнення на нові ринки;
- збільшити кількість клієнтів та посилити вплив на їх діяльність, беручи участь в інвестиційних проектах, у створенні та розвитку компаній, отримуючи додатковий вплив на придбання акцій фінансових установ в результаті збільшення капіталу та активів.

Визначення оптимальних шляхів досягнення стратегічних цілей інвестиційної діяльності включає розробку основних напрямків інвестиційної політики та визначення принципів створення джерел інвестиційного фінансування.

За цими критеріями можна виділити наступні напрямки інвестиційної політики [6]:

- інвестиції для отримання доходу у вигляді процентів, дивідендів, розподілу прибутку;
- інвестування з метою отримання доходу у вигляді приросту капіталу за рахунок збільшення ринкової вартості інвестиційних активів;
- інвестиція для отримання доходу, що включає як поточний дохід, так і приріст капіталу.

Зосередження уваги на одному з цих напрямків є ключовим елементом інвестиційної політики, що визначає склад об'єктів інвестування, джерело

доходу, рівень допустимого ризику та підходи до аналізу інвестицій.

Важливим елементом інвестиційної політики є аналіз структури відповідальності, вибір оптимального співвідношення власного капіталу банку та його боргових зобов'язань, визначення структури боргових зобов'язань за строками погашення, ризику зміни вартості, прогнозування альтернативних джерел інвестиційних операцій. Організація встановлює основні принципи та положення інвестиційної політики, що включають розробку внутрішніх настанов в організації інвестиційної політики.

Розроблена інвестиційна політика аналізується та оцінюється на основі таких критеріїв:

- відповідність інвестиційної політики загальній економічній політиці банку відповідно до цілей, настанов та умов реалізації програми;
- внутрішній та зовнішній баланс інвестиційної політики;
- рівень реалізації інвестиційної політики;
- ефективність інвестиційної політики.

Зміна умов інвестиційної діяльності вимагає постійного контролю за успішною реалізацією розробленої інвестиційної політики.

1.3 Система управління інвестиційною діяльністю комерційного банку та її складові

Управління інвестиційною діяльністю банку означає використання набору різних видів цінних паперів певних методів та технологічних можливостей, які дозволяють: утримувати початкові інвестиції, отримувати найвищий дохід та забезпечувати інвестиційну спрямованість портфеля. Іншими словами, процес управління інвестиціями спрямований на створення портфеля цінних паперів, підтримку базової інвестиційної якості портфеля та тих властивостей, які відповідали б інтересам його власника, а отже, зводиться до управління портфелем цінних паперів банку.

Існує два основних варіанти організації портфеля цінних паперів [15]:

1. Усі функції управління портфелем цінних паперів виконуються власником самостійно. У цьому випадку банк повинен мати спеціалізований підрозділ, на який будуть покладені функції управління портфелем (визначення типу та цілей портфеля; оперативне планування в межах цілей, стратегії та короткотермінових цілей, стратегії та поточної програми управління портфелем). Отже, неможливо створити спеціальні підрозділи для управління невеликими інвестиційними портфелями, всім інвестиційним портфелем має управляти спеціальний підрозділ банку.

2. Всі або більшість функцій управління портфелем передаються іншій особі у формі довірчого управління. Предметом довірчого управління може бути: портфель банку, включаючи власні цінні папери; кошти, які банк має намір інвестувати в цінні папери; змішаний портфель; портфель цінних паперів інвестиційного фонду під контролем банку.

Якщо банк управляє своїм портфелем цінних паперів самостійно, він повинен дотримуватися ряду обмежень:

- структура зобов'язань банку. Частка позикових зобов'язань на поточних рахунках організацій та депозитів на вигляд може не дозволити банку використовувати "короткі" зобов'язання для ефективних інвестицій;

- інвестиційний банк повинен мати значний надлишок ліквідності, що є наслідком самого характеру інвестиції (перетворення короткострокових позикових ресурсів у довгострокові інвестиції), а також високого ризику та часто низької ліквідності інвестиції сама;

- регулююча діяльність НБУ, спрямована на обмеження ризику та визначення пріоритетних статей інвестицій.

Інвестиційна діяльність банків керується інвестиційними вимогами відповідно до Постанови НБУ № 368 "Про затвердження Керівних принципів щодо порядку регулювання діяльності банків в Україні" [8].

НБУ встановив два стандарти, що регулюють інвестиційну діяльність банків:

H11 - стандарт для інвестування в цінні папери окремо для кожної установи;

H12 - співвідношення між загальним обсягом інвестицій, визначеним для обмеження ризику, який несе банк у процесі інвестиційної діяльності.

Управління інвестиційною діяльністю банку є основною складовою частиною банківського менеджменту і фінансового менеджменту в банку зокрема. У ході інвестиційної діяльності банк вирішує низку завдань, до яких належать: формування інвестиційних ресурсів, вибір форм і об'єктів інвестування, інвестиційний аналіз і контроль, мінімізація інвестиційних ризиків. Кожен із цих напрямків потребує прийняття ефективних управлінських рішень, які об'єднані поняттям банківського інвестиційного менеджменту. Банківський інвестиційний менеджмент – це система методів розробки і реалізації управлінських рішень стосовно вкладення цінностей інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності.

Метою банківського інвестиційного менеджменту є забезпечення ефективності інвестиційної діяльності банку у короткостроковому і довгостроковому періоді. Сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, що беруть участь в управлінні інвестиціями, утворюють систему управління інвестиційною діяльністю банку (СУІДБ) (рис.1.2).

Основними елементами системи є: рівні управління, об'єкти управління, суб'єкти управління, функції і принципи управління, методи та процеси управління.

Об'єкти управління (ОУ) інвестиційною діяльністю банку – це об'єкти, на які спрямований керуючий вплив суб'єктів управління. До об'єктів управління належать: інвестиційні ресурси банку, цінні папери, кредити, інвестиційні проекти, інвестиційні ризики.

Суб'єкти управління (СУ) – це відповідальна особа чи група осіб, які ухвалюють управлінські рішення та несуть відповідальність за ефективність управління інвестиціями. До суб'єктів управління належать: органи державної влади (центральні й регіональні), державні інститути, що впливають на

інвестиційну діяльність банку, засновники банку, збори акціонерів, керівник банку, інвестиційні менеджери.

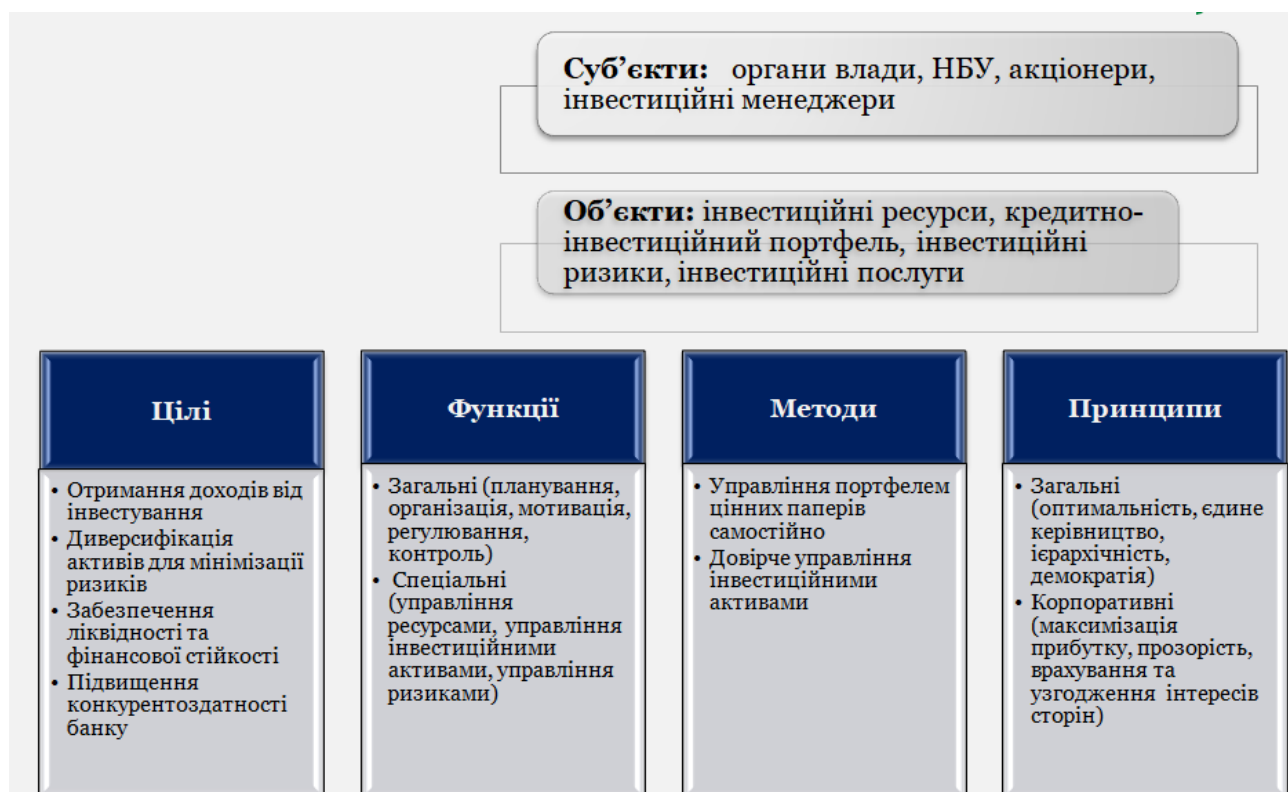

Рисунок 1.2 – Система управління інвестиційною діяльністю банку

Вважаємо, що система управління інвестиційною діяльністю банку – це сукупність форм та інструментів, які використовує у своїй діяльності банк для досягнення поставлених інвестиційних цілей.

Пропонуємо у системі управління інвестиційною діяльністю банку виділити загальні і спеціальні управлінські функції. Загальні функції управління здійснюються у системі управління незалежно від умов та видів інвестиційної діяльності банку. До головних загальних функцій належать: планування, організування, мотивування, контролювання, регулювання і аналіз. Спеціальні – це управлінські функції за різними напрямками інвестиційної діяльності банку, а саме: управління інвестиційними ресурсами, управління реальними інвестиціями, управління фінансовими інвестиціями, управління інвестиційно-консалтинговими послугами, управління ризиками.

Головним завданням СУІДБ є ефективне управління портфелем цінних паперів. Оперативне управління портфелем цінних паперів розуміється як обґрунтування та реалізація рішень, що забезпечують цільову інвестиційну орієнтацію сформованого портфеля з точки зору його прибутковості, ризику та ліквідності. У процесі оперативного управління портфелем цінних паперів фінансовий менеджер повинен відповісти на такі питання:

1. Чи потрібно змінювати структуру портфеля внаслідок зміни ситуації емітента, інвестора чи загального економічного клімату?
2. Чи досить різноманітний портфель?
3. Які причини були обрані певні цінні папери в минулому і чи залишаються вони дійсними сьогодні?

Розрізняють такі види інвестиційного портфеля банку (рис. 1.3):

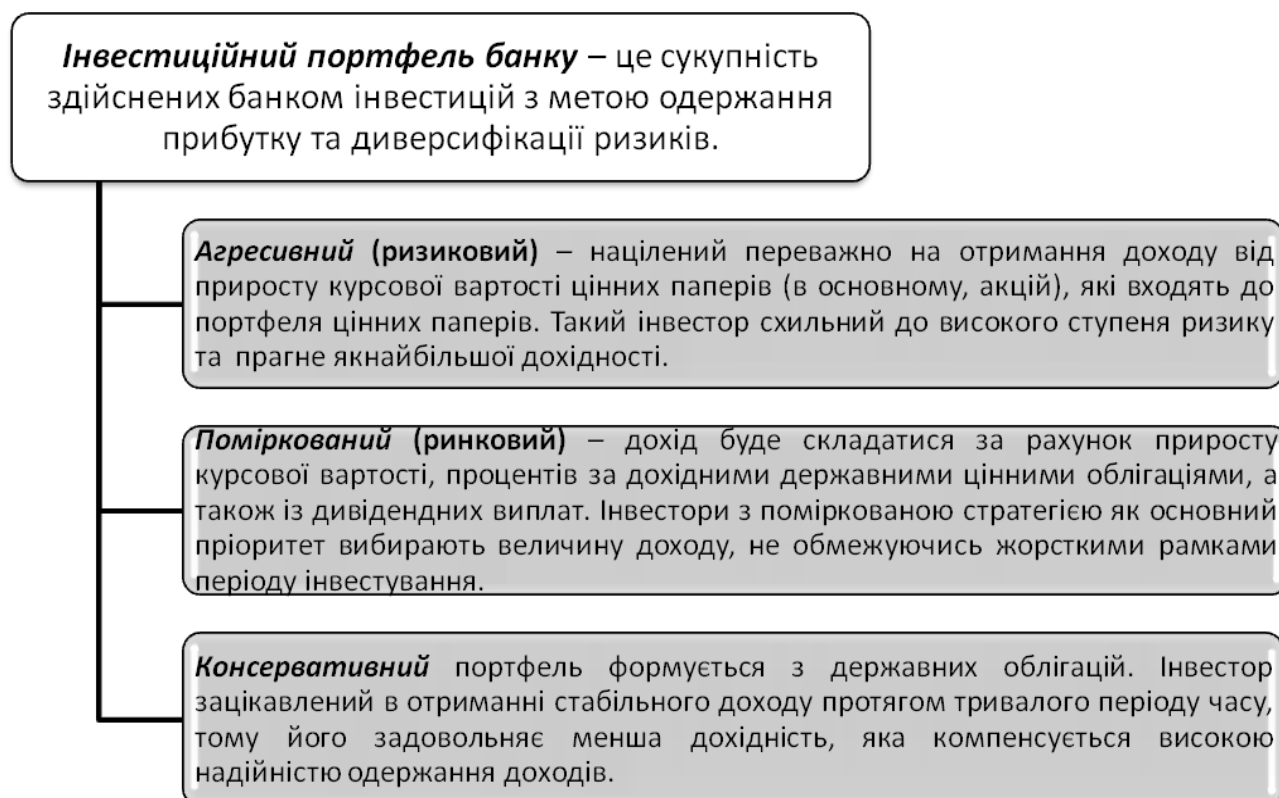

Рисунок 1.3 – Інвестиційний портфель банку та його види

Процес управління портфелем цінних паперів передбачає реалізацію наступних фаз:

Фаза 1. Здійснення систематичного моніторингу економічного стану країни та ринку цінних паперів за окремими сегментами. Процес моніторингу повинен бути зосереджений на виявленні факторів, що призводять до зменшення прибутковості, ліквідності та підвищеного ризику цінних паперів, що входять до портфеля цінних паперів банку.

Фактори негативного впливу на інвестиційну привабливість цінних паперів: зменшення дивідендів для зменшення прибутку емітента; спад в галузі, в якій працює емітент; значне перевищення ринкової ціни цінного паперу над його реальною вартістю на момент придбання інвестором; зменшення темпів збільшення вартості чистих активів емітента або зменшення їх суми; спекуляція на ринку цінних паперів; погіршення умов праці на ринку цінних паперів; підвищення ставки оподаткування доходів від власних цінних паперів.

До факторів, що негативно впливають на інвестиційну привабливість боргових цінних паперів, належать: збільшення середньої банківської процентної ставки; зростання інфляції; зниження платоспроможності емітента (кредитних рейтингів); збільшення ставок податку на доходи від боргових цінних паперів.

Фаза 2. Оперативна оцінка рівня доходності, ризику та ліквідності портфеля цінних паперів. Процес оцінки, який повинен бути регулярним, виявляє: динаміку рівня прибутковості, ліквідності та ризику портфеля в цілому; відповідність встановленим параметрам шкали прибутковість-ризик, прибутковість-ліквідність; відповідність рівня прибутковості, ліквідності та ризику цільовим параметрам дизайну портфеля (типу портфеля). Результати оцінки є основою для прийняття керівництвом рішень щодо необхідності та напряму змін у портфелі цінних паперів.

Фаза 3. Вибір базового підходу до операційної реструктуризації. Принцип оперативного управління портфелем цінних паперів розрізняє два основні підходи в управлінні - активний та пасивний. Вони відрізняються як функціями,

так і методами управління портфелем.

Пасивний підхід фокусується на управлінні портфелем, щоб забезпечити його реструктуризацію та диверсифікацію. Політика пасивного управління передбачає: створення пасивного портфеля; довгострокові інвестиції; високий рівень диверсифікації портфеля, мала частка окремих цінних паперів; відсутність значного обороту при купівлі-продажу цінних паперів, що входять до портфеля; купівля цінних паперів, рух яких відповідає руху всього ринку; низький ризик портфеля; низька вартість аналітичної підтримки, виплата комісій посередникам. Пасивний підхід передбачає створення консервативного портфеля.

Активне управління передбачає стабільний детальний аналіз ситуації на ринку країни. Прибуток від такого управління отримується за рахунок придбання цінних паперів при низьких поточних коливаннях їх курсів та продажу цінних паперів в найвищій точці їх вартості. У такий менеджмент частіше здійснюються короткострокові інвестиції. Управління активним інвестиційним портфелем включає значні витрати на оновлення портфеля, пов'язані з інформаційно-аналітичною, професійною та торговою діяльністю на ринку цінних паперів. Активне управління характеризується агресивним портфелем цінних паперів.

Фаза 4. Реструктуризація портфеля забезпечення здійснюється двома способами, залежно від принципового підходу, обраного для оперативного управління портфелем. Ці методи засновані на визначенні постійного або змінного співвідношення спекулятивної та консервативної частин портфеля цінних паперів.

Фаза 5. Реструктуризація портфеля за видами цінних паперів. Методи такої реструктуризації визначаються насамперед підходами до її здійснення. За пасивного підходу до управління операційним портфелем, на цьому етапі реструктуризації портфеля основна увага приділяється забезпеченню його диверсифікації на конкретні види цінних паперів. При активному підході до управління бізнес-портфелем акцент на цьому етапі реструктуризації портфеля

робиться на пошуку та придбанні недорогих цінних паперів (ринкова вартість яких нижча від їх фактичної внутрішньої вартості, що визначається на основі оцінки чистих активів компанії).

Тому ми можемо зробити висновок, що управління портфелем інвестицій банку є дуже складним процесом. Організація процесу управління безпосередньо залежить від загальної стратегії банку, обраної інвестиційної політики, типу портфеля, становища на ринку цінних паперів протягом певного періоду та інших факторів. Отже, кожному банку необхідно самостійно організувати процес управління інвестиціями, враховуючи специфіку конкретного банку та його цілі на фондовій біржі протягом певного періоду.

Висновки до розділу 1

За результатами вивчення теоретичних засад здійснення інвестиційної діяльності комерційним банком можна зробити такі висновки:

1. Досліджено понятійний апарат, що стосується теми дослідження і з'ясовано, що інвестиційна діяльність банків – це бізнес із надання двох типів послуг: збільшення наявних фінансових ресурсів шляхом випуску або розміщення цінних паперів на їх первинному ринку та поєднання покупців і продавців існуючих цінних паперів на вторинному ринку. Мікроекономічний аспект інвестиційної діяльності полягає в тому, що банк виступає в якості інвестора, вкладаючи свої ресурси у створення або придбання реальних активів, а також купівля фінансових активів з метою отримання прямих і непрямих доходів. Слід звернути увагу на макроекономічний аспект інвестиційної діяльності, адже банки як посередники сприяють трансформації заощаджень і накопичень в інвестиційні ресурси. Тут інвестиційна діяльність банків розуміється як діяльність, спрямована на задоволення інвестиційних потреб економіки.

2. Інвестиційна політика банку розглядається як комплекс заходів з організації та управління інвестиційною діяльністю, спрямованих на

забезпечення оптимальних обсягів і структури інвестиційних активів, зростання їх прибутковості при допустимому рівні ризику. Тому основним завданням системи управління інвестиційною діяльністю є формування і успішна реалізація ефективної інвестиційної політики банку та досягнення бажаного рівня доходності за допустимого рівня ризику. Саме тому відповідальність за результат інвестиційної діяльності конкретного банку покладається насамперед на його керівництво та осіб, які безпосередньо займаються плануванням інвестиційної діяльності, розробкою відповідної політики та її реалізацією.

3. З практичної точки зору, процес управління інвестиціями спрямований на створення якісного портфеля цінних паперів та ефективного управління ним. Система управління інвестиційною діяльністю банку має свої складові, до яких входять цілі, функції, принципи, у системі присутні суб'єкти (це органи влади, НБУ, акціонери, інвестиційні менеджери), об'єкти (ними є інвестиційні ресурси, кредитно-інвестиційний портфель, інвестиційні ризики, інвестиційні послуги). Загалом банківська система як інституційний інвестор у ринкову економіку формує ефективний механізм перерозподілу інвестиційних ресурсів. Головними причинами розвитку банківської інвестиційної діяльності є: необхідність максимізації доходності, ліквідності та платоспроможності, розширення доходної і клієнтської бази банків, зменшення ризикованості кредитно-інвестиційних операцій та оптимізація оподаткування банківських доходів. Вдосконалення системи управління банківською інвестиційною діяльністю має на цей час надзвичайно важливе значення для забезпечення подальшого ефективного розвитку комерційних банків України.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ

2.1 Аналіз інвестиційної активності банків України

В розвинених ринкових економіках банківські установи є лідерами не лише на кредитному ринку, а й в інвестиційній сфері, забезпечуючи надання інвестиційних кредитів та ефективні вкладення в інструменти фондового ринку. Банківські інвестиції дозволяють поєднати механізми довгострокового кредитування і фондового фінансування, що в цілому справляє позитивний ефект на збільшення обсягів інвестиційних ресурсів для забезпечення прискореного розвитку національної економіки.

Виступаючи активними учасниками фондового ринку, банківські установи нарощують свій інвестиційний потенціал за рахунок випуску та розміщення власних цінних паперів, здійснюють фінансове посередництво, а також сприяють розвитку інфраструктури ринку, розширюючи види своєї професійної діяльності.

У вітчизняних реаліях активізація банківської інвестиційної діяльності на фондовому ринку співпадає з періодами падіння у суспільстві попиту на кредитні послуги та зростання ціни капіталу. Банківські установи активно інвестують в державні цінні папери, проте втрачають інтерес до вкладень в корпоративні інструменти, чим послаблюють свій вплив на процеси перерозподілу капіталу в суспільстві та забезпечення ефективного використання інвестиційних ресурсів. Вказані аспекти вимагають вивчення особливостей, тенденцій та проблем банківського інвестування на вітчизняному фондовому ринку та розробки рекомендацій, що дозволять більш ефективно використовувати інвестиційний потенціал банківської системи для забезпечення прискореного розвитку національної економіки.

Таблиця 2.1 – Структура банківських активів (станом на 01.01), млрд. грн.

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7
Загальні активи	1359,7	1493,3	1822,8	2053,2	2353,9	2748,8
Вкладення в ЦП, млрд.грн.	480,6	539,5	791,4	829,9	1022,6	1312,8
Питома вага, %	35,3	36,1	43,4	40,4	43,4	47,7
Кредити надані, млрд.грн.	1118,9	1033,4	960,6	1065,3	1036,2	1021,8
Питома вага, %	82,3	69,2	52,7	51,9	44	37,2

Аналізуючи інвестиційну діяльність вітчизняних банків, можна прослідкувати певні тенденції, які не є характерними для інших, більш розвинутих зарубіжних країн. Зокрема, в Україні завжди існував дефіцит фінансових ресурсів, тому їх вартість є відносно високою. Відтак, українські банки схильні розміщати свої ресурси у більш дохідні активи, якими є кредити, оскільки кредитні ставки порівняно з іншими країнами є вищими, а короткі строки залучення депозитів не дозволяють спрямовувати ресурс у довгострокові вкладення. Тому бачимо відповідну картину: обсяг наданих кредитів традиційно перевищує обсяг вкладень в цінні папери. Слід зауважити, що в періоди зниження кредитної активності обсяг банківських інвестицій зростає. Це вказує на бажання банків досягнути бажаного рівня дохідності за рахунок диверсифікації активних операцій. Саме така ситуація склалася в Україні від початку війни. Зокрема, станом на початок 2023 р. обсяги кредитного та інвестиційного портфелів українських банків практично зрівнялися, а на кінець 2023 року питома вага інвестицій стала на 10% більшою, ніж кредитів.

Графічно дану картину можна зобразити на рис. 2.1.

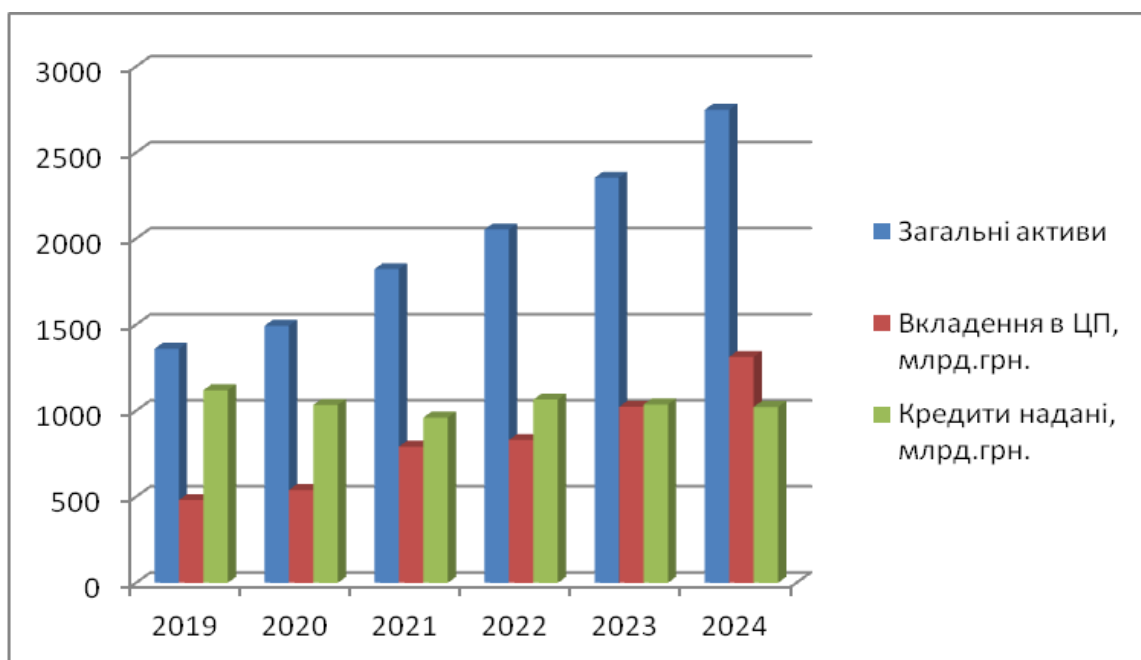

Рисунок 2.1 – Обсяги кредитних та інвестиційних вкладень банків України (дані станом на поч. року)

За даними НБУ, у структурі боргових цінних паперів комерційних банків найбільшу частку займають державні облігації (більше 98%). Це підтверджує формування консервативного типу інвестиційного портфеля банків, при якому інвестор зацікавлений в отриманні стабільного рівня доходу протягом тривалого періоду часу. Таблиця 2.2 демонструє розподіл боргових цінних паперів резидентів України протягом 2019-2023 рр.

Таблиця 2.2 - Розподіл боргових цінних паперів резидентів (крім депозитних корпорацій) за даними НБУ, млн. грн.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Сектор державного управління:	368060	603912	606723	533085	693500
Центральні органи	366603	599617	602909	530168	691371
Регіональні та місцеві органи	1456	4295	3814	2916	2130
Інші фінансові корпорації	2874	4022	3175	2735	3060
Нефінансові корпорації	4747	4419	1021	274	339
Всього	375680	612353	610918	536093	696899

Важливим рішенням НБУ стала також можливість банкам покривати до 50% обсягу обов'язкових резервів за рахунок ОВДП. Такий крок має сприяти активнішій участі банків на первинному ринку ОВДП та уникненню емісійного фінансування дефіциту бюджету, а також використання частини вільної ліквідності банківської системи.

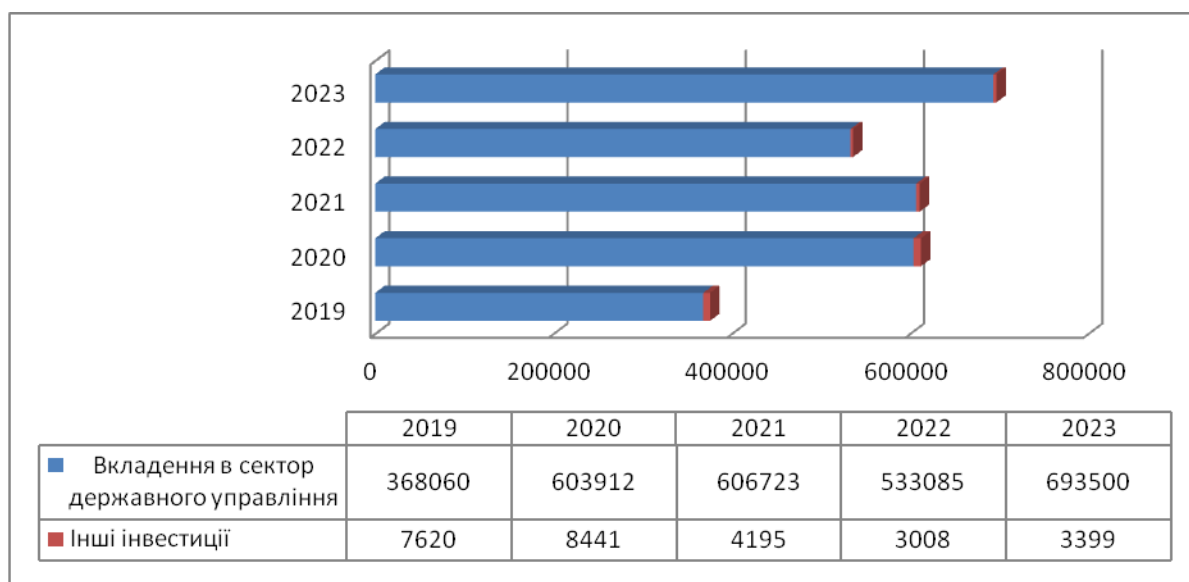

Рисунок 2.2 – Структура інвестиційного портфеля вітчизняних банків у 2019-2023 рр.

За даними Депозитарію НБУ, упродовж 11 місяців 2023 року Уряд України залучив від розміщення ОВДП на аукціонах 368,8 млрд. грн., 3,4 млрд. дол. США та 709,3 млн. євро. На погашення за внутрішніми борговими державними цінними паперами за цей період спрямовано понад 216 млн. грн., 3,2 млн. дол. США та 588,0 млн. євро.

За результатами аналізу встановлено, що на початок 2024 року в обігу знаходиться ОВДП загальною сумою 1,59 трлн. грн., з яких найбільша частина (майже 690 млрд.) знаходиться у власності НБУ, на другому місці – комерційні банки, через які активно здійснюється їх реалізація, ОВДП на суму майже 200 млрд. грн. володіють бізнес та населення – резиденти України і 43,5 млрд. – у власності нерезидентів. За рахунок активного випуску і реалізації державних

облігацій державі вдалося закрити величезні потреби у фінансуванні витрат, пов'язаних із повномасштабною війною та постійно зростаючими витратами державного бюджету (рис. 2.3).

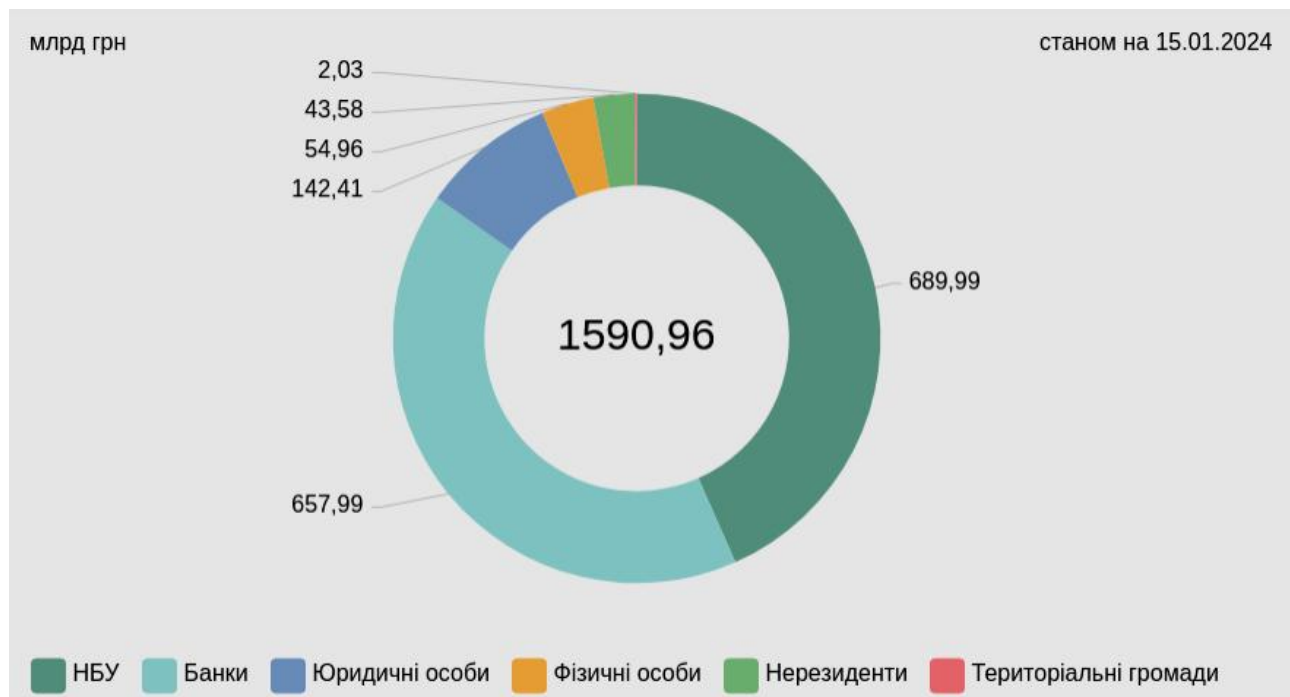

Рисунок 2.3 – Структура власників ОВДП станом на 15.01. 2024 р.

Останнім часом на ринку боргових цінних паперів ключова увага приділена військовим облігаціям. Це інвестиційний інструмент підтримки державного бюджету, доступний для громадян, бізнесу та іноземних інвесторів, кошти від яких використовуються на безперебійне забезпечення фінансових потреб держави в умовах воєнного стану - соціальні та оборонні.

За своїм принципом два види облігацій практично нічим один від одного не відрізняються: фактично це державні боргові розписки. Ті, хто їх купує, дає державі кошти в борг, а та, зі свого боку, зобов'язується повернути їх у визначений термін і виплатити відсотки.

Відмінність між ними фактично лише в тому, що військові облігації почали випускатись після початку повномасштабного вторгнення росії. Кошти від їх розміщення йдуть на державні витрати в широкому сенсі, в тому числі,

звичайно, і на потреби оборони, але не лише. Прибутки, отримані від обох видів облігацій, не оподатковуються. Спільне в них і те, що відсотки за обома видами довгострокових ОВДП виплачуються двічі на рік. Однакова й номінальна вартість і тих, й інших гривневих цінних паперів — 1 тис. грн.

Особливість військових облігацій полягає в тому, що вони були єдиними цінними паперами, торгівлю якими було дозволено у перші місяці після російського вторгнення. Весь інший вітчизняний фондовий ринок був заморожений, однак, на початку серпня НКЦПФР скасувала обмеження. Після цього в Україну повернувся і вторинний ринок «звичайних» ОВДП, які були випущені ще до війни.

Найбільший обсяг військових облігацій, сконцентрований банками – первинними дилерами. Другим за обсягом є портфель військових облігацій у власності громадян та бізнесу України. На 1 січня 2024 року він становив: 42,6 млрд. грн або 26,9 % від загального обсягу придбаних гривневих військових ОВДП, 1 млрд. дол. США або 55,3% від загального обсягу військових ОВДП та 102,8 млн. євро або 17,41 % від загального обсягу ОВДП.

Максимальна дохідність військових облігацій у гривні становила 19,6 % річних, а в доларах США – 4,8 % річних. Найбільший обсяг цих цінних паперів, як і раніше, сконцентрований банками – первинними дилерами.

Продавець	ISIN	Ціна, грн	Дохідність, %	Дата погашення	Номінал, грн	Номінальна дохідність, %
ICU	UA4000204150	938,18	23	26.02.2025	1000	15,84
Приватбанк	UA4000213227	935,15	20,5	01.11.2023	1000	10,95
WOTAN	UA4000204150	977,95	20	26.02.2025	1000	15,84
bond.ua	UA4000206460	996,85	19,5	22.11.2023	1000	11,67
Альфа-Банк	UA4000204150	993,77	19	26.02.2025	1000	15,84
ПУМБ	UA4000213227	н/д	18,5	01.11.2023	1000	10,95

Рисунок 2.4 – Дохідність ОВДП

Військові облигації – доволі вигідна інвестиція: для банків, населення, бізнесу, їх дохідність постійно зростає. Зокрема, на рис. 2.4 наведено інформацію про реальну та номінальну дохідність військових ОВДП від різних продавців (ними є комерційні банки та ліцензовані брокери).

Вказані ціна і дохідність — ті, за якими зараз можна купити дані цінні папери. А номінальні — встановлені Міністерством фінансів у момент випуску. Як видно, всі ці ОВДП продаються дешевше, ніж номінальна ціна, відповідно — дохідність суттєво зросла. Найвищу дохідність вдалося знайти у ІСУ — 23 % річних.

Також дохідність за одними й тими ж облигаціями у різних брокерів суттєво відрізняється. Зокрема, 19, 20 % за одними й тим ж паперами пропонують Альфа і WOTAN, а у ПУМБ і Приватбанку один і той самий випуск із дохідністю 20,5 і 18,5 % відповідно.

За даними Міністерства фінансів, дохідність за новими розміщеннями військових облигацій вже сягнула 19,6 % річних.

Основний ризик вкладень в ОВДП — це висока інфляція. За оцінками НБУ, за результатами цього року вона становитиме близько 31%, а наступного — знизиться до близько 21%. Песимістичнішим є уряд, який очікує наступного року інфляцію в 28%. Таким чином, знецінення гривні перевищує навіть найкращу дохідність за облигаціями, і купівля ОВДП допоможе лише зменшити втрати.

Друга проблема — знецінення гривні щодо долара та інших іноземних валют. Якщо інвестор очікує, що гривня суттєво падатиме найближчими роками, то йому, очевидно, варто обирати не гривневі облигації, а купувати валюту.

Натомість, ризик дефолту за ОВДП оцінюється як невисокий. Насамперед, завдяки тому, що найбільше цих цінних паперів утримує сама держава. Понад половини облигацій лежить у портфелі НБУ, а ще майже 37% — в банках, і переважно саме державних.

2.2 Оцінка інвестиційної діяльності комерційного банку на прикладі ПАТ «Укргазбанк»

Для дослідження інвестиційної діяльності окремого банку ми обрали ПАТ «Укргазбанк», який вже майже 30 років є надійним державним фінансовим інститутом і входить до переліку системно важливих банків України. Він має стратегічне значення для економіки країни, стабільно обслуговуючи всі клієнтські сегменти: фізичних осіб, ФОПів, малий та середній бізнес, великі корпорації. «Укргазбанк» входить до п'ятірки найбільших банків України за обсягом активів. 94,94% акціонерного капіталу банку належить державі в особі Міністерства фінансів України.

Цікавим є те, що «Укргазбанк» має новий для України вектор розвитку green-banking – фінансування проєктів з енергоефективності та відновлюваної енергетики. Укргазбанк є єдиним еко-банком в Україні й беззаперечним лідером у «зеленому» фінансуванні.

Зусилля банку зосереджено також на мінімізації вуглецевого сліду. Пріоритетним визначено фінансування проєктів сталого розвитку, включаючи відновлювану енергетику, ресурсо- та енергоефективні проєкти. Загалом банк профінансував понад 900 сталих проєктів в Україні на понад 1 млрд. дол. США, реалізація яких сприяла зменшенню викидів CO₂ майже на 1,6 млн т щорічно.

«Укргазбанк» – провідний банк торговельного фінансування. На початку 2022 року він отримав повну підтримку від ЄБРР у галузі торговельного фінансування. В цьому ж році здійснено 200-ту угоду з торговельного фінансування за підтримки ЄБРР. Останні два роки поспіль банк входить до ТОП-3 номінації «Найкращий банк з торговельного фінансування у Східній Європі» фінансового видання Global Trade Review.

З початку повномасштабної війни «Укргазбанк» сфокусувався на угодах з критичного імпорту – портфель угод торговельного фінансування «Укргазбанку» становить більше 15 млрд. грн.

Сьогодні, попри всі виклики вже другого року повномасштабного вторгнення РФ у нашу країну, «Укргазбанк» демонструє стабільну роботу відділень та якісне обслуговування клієнтів, надає кредитну підтримку бізнесу та фінансує відновлення зруйнованої інфраструктури українських міст. Банк завжди разом зі своїми клієнтами та партнерами.

За цей період понад 200 тисяч українців стали активними клієнтами ПАТ «Укргазбанк». Завдяки довірі вкладників приріст строкових депозитів протягом 2022 року становить понад 1,8 млрд. грн. Загальний обсяг нових кредитів бізнесу з 24 лютого 2022 року становить 25,7 млрд. грн. (1306 кредитів).

«Укргазбанк» створив мережу відділень, що здатні забезпечувати безперебійну роботу в умовах війни. Наприкінці 2022 року він став учасником спільної мережі банків України Power Banking за ініціативи НБУ. Чергові відділення цієї мережі, яких в УКРГАЗБАНКУ понад 120, надаватимуть банківські послуги, зокрема отримання готівки, проведення платежів, перекази, обмін валют, навіть в умовах тривалої відсутності електроенергії. Такі відділення забезпечено альтернативними джерелами енергії та резервними каналами зв'язку.

З початку 2023 року ефективна робота банку дала можливість продемонструвати прибуткову діяльність та поліпшення операційних показників.

Як і більшість вітчизняних банків, «Укргазбанк» спрямовує свої активи більшою мірою в кредитні та інвестиційні операції, тому проведемо аналіз кредитно-інвестиційного портфеля даного банку.

Дослідимо обсяги та динаміку кредитів та інвестицій банку за період 2019-2022 рр.

Таблиця 2.3 – Обсяг кредитно-інвестиційного портфеля «Укргазбанк», млн. грн.

Показник	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Процентний дохід від інвестицій	2936	3546	3431	3210
Процентний дохід від кредитів	5668	4649	4529	7159
Інвестиційний портфель	30410	56034	29459	23217
Кредитний портфель	38986	47518	55890	64759

Якщо порівняти кредитну та інвестиційну діяльність Укргазбанку, то можна зробити висновок про спрямування активів банку основним чином у позики клієнтам: протягом аналізованого періоду спостерігається чітка тенденція переважання кредитного портфеля над інвестиційним, за винятком 2020 року, коли в період коронакризи помітним є суттєве скорочення кредитування та спрямування ресурсів у інвестиційні активи. Однак з 2021 року, і навіть під час війни – протягом 2022 року, банк відновив кредитування, скоротивши відповідно вкладення в цінні папери. Графічно дані зображено на рис. 2.5.

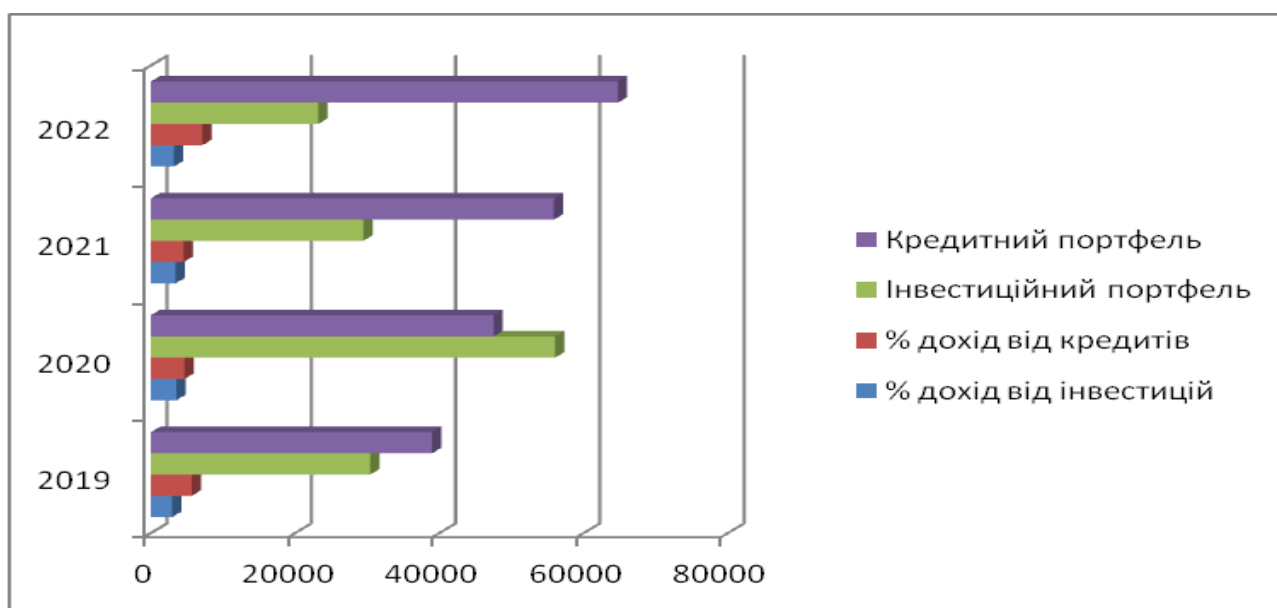

Рисунок 2.5 – Обсяги кредитно-інвестиційного портфеля та рівня процентних доходів ПАТ «Укргазбанк», млн. грн.

На кінець 2022 року кредитний портфель банку склав 64,8 млрд. грн., а інвестиційний – 23,2 млрд. грн. Тобто, можна зробити висновок про низьку інвестиційну активність банку.

Протягом аналізованого періоду спостерігаємо відповідні тенденції зміни доходів від кредитно-інвестиційної діяльності: при зниженні обсягів вкладень дохід зменшується і навпаки.

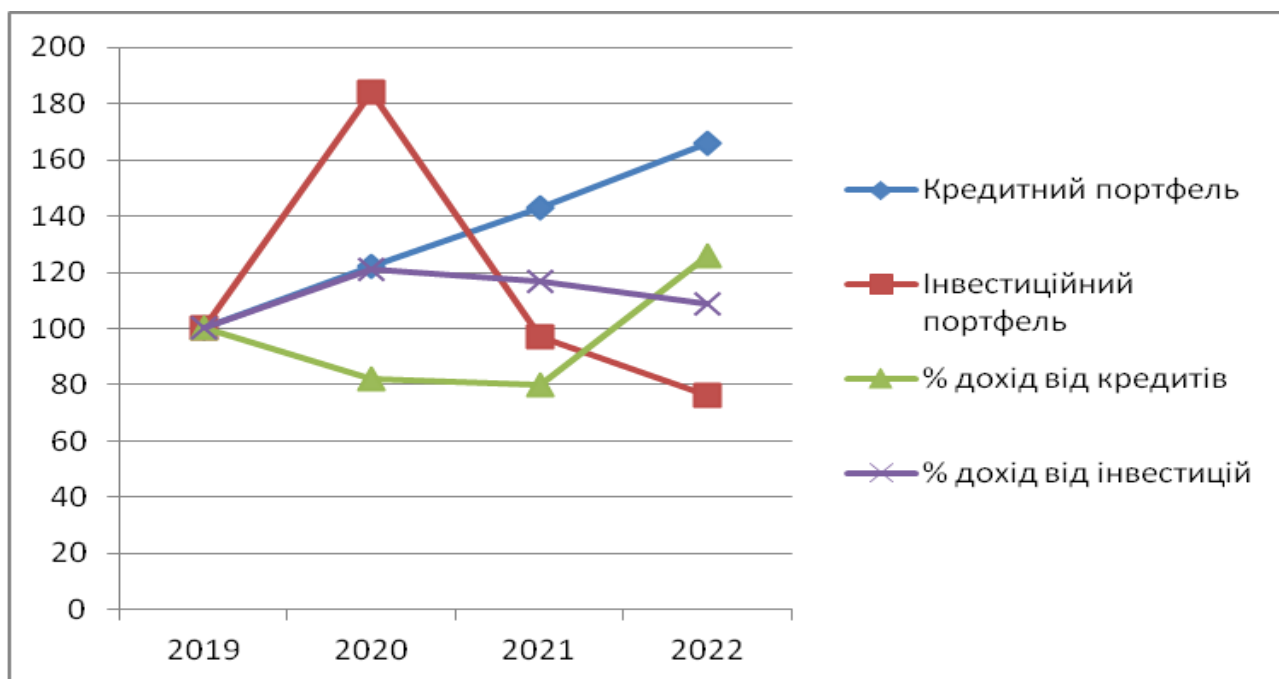

Рисунок 2.6 – Динаміка кредитно-інвестиційних вкладень та процентних доходів від них ПАТ «Укргазбанк» протягом 2019-2022 рр.

Бачимо, що у 2020 році інвестиційні вкладення перевищили кредитні, що можна пояснити зниженням кредитної активності із початком пандемії коронавірусу та спрямування ресурсів банку у більш надійні та ліквідні активи, такі як ОВДП. Пізніше кредитування відновилося, і обсяг кредитного портфеля знову перевищив інвестиційний.

Обсяг та динаміка процентних доходів демонструють наступну тенденцію: за увесь аналізований період доходи від кредитів перевищують доходи від інвестування, навіть у 2020 році, коли вкладення в інвестиції були більшими за кредитні вкладення. Це пояснюється тим, що дохід від інвестицій

прямо залежить від їхнього обсягу, але не тільки. Визначальною є також норма доходу, тобто % ставка, за якою здійснюються вкладення. Вона, на відміну від кредитної, може змінюватися залежно кон'юнктури ринку, адже є ринкова вартість і номінальна вартість цінних паперів.

За сприятливих умов дохідність інвестиційних активів може значно зрости, або ж навпаки знизитися при несприятливому прогнозі. Саме тому ефективна інвестиційна діяльність банків залежить від присутності в штаті професійно підготовлених фахівців з інвестицій, які можуть якісно здійснювати аналіз і прогноз ринку цінних паперів як у випадку здійснення банком операцій від свого імені, так і за дорученням клієнтів (трастові операції з управління активами). Але це ми говоримо про агресивний, тобто високо ризиковий портфель цінних паперів банку, у випадку ж формування консервативного портфеля (як в українських банків), велике значення має інвестиційна політика, яка визначає структуру та якість інвестиційних активів.

Далі розглянемо структуру інвестиційного портфеля банку.

Таблиця 2.4 – Структура інвестиційного портфеля ПАТ «Укргазбанк», млн. грн.

Показник	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Інвестиції, всього	30410	56034	29459	23217
ОВДП	20646	43627	23258	20630
Питома вага ОВДП в інвестиціях, %	68	78	79	89
Депозитні сертифікати НБУ	0	3001	3001	0
Муніципальні облігації	1125	1859	1433	1130
Облігації підприємств	0	0	97,7	90,9
Акції підприємств	11,3	11,3	11,3	11,3

Як видно із даних таблиці, найбільшу питому вагу в інвестиціях банку займають вкладення в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), і ця частка протягом аналізованого періоду зростає. На кінець 2022 року вкладення в ОВДП досягли 20,6 млрд. грн., або 89% від усіх інвестицій. Це свідчить про

формування консервативного типу інвестиційного портфеля, при якому інвестор не готовий до високого ризику, тому вкладає в державні цінні папери, які забезпечують стабільний (хоча і невисокий) рівень доходу протягом періоду інвестування, а також є високоліквідними. Крім того, ОВДП використовуються банками для інших видів банківських операцій: міжбанківські кредити під заставу державних облігацій, операції РЕПО тощо.

Таблиця 2.5 – Рух валової балансової вартості інвестицій ПАТ «Укргазбанк», млн. грн.

Показник	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5
Валова балансова вартість на поч. року	18818	30510	56001	30034
Нові створені та придбані активи	232693	721663	263111	34218
Активи погашені	185748	657161	224322	29139
Активи продані	33156	42562	67484	13265
Валова балансова вартість на кін. року	30509	56565	30034	25265

Таблиця 2.5 демонструє рух балансової вартості інвестиційних активів ПАТ «Укргазбанк» протягом аналізованого періоду, з якої випливає що лише незначну частину облігацій банк продає, основна ж частина погашається згідно встановлених строків. Тобто, банк має високі показники ліквідності і не потребує її підтримки за рахунок продажу цінних паперів, а основна мета вкладень – отримання прибутку.

Таким чином, у підсумку можна зазначити, що досліджуваний ПАТ «Укргазбанк» здійснює доволі активну кредитно-інвестиційну діяльність, з акцентом на кредитні вкладення, до яких в тому числі відносяться інвестиційні кредити, а це означає, що банк є соціально-орієнтованим і готовим до підтримки як населення, так і бізнесу в інтересах розвитку національної економіки.

2.3 Вплив інвестиційних ризиків на фінансову безпеку банку

Банківська інвестиційна діяльність — це діяльність, зосереджена на активному залученні інвестиційних ресурсів та ефективному вкладенні банком реальних та фінансових інвестицій, а також сприянні підприємствам у залученні інвестицій з метою отримання прибутку та максимального задоволення потреб клієнтів у ресурсах, необхідних для реалізації інвестиційних проектів. Бажання отримати високі доходи, зазвичай, супроводжується високим рівнем ризику, а забезпечення достатньої ліквідності обмежує наявність у портфелі довгострокових інвестицій.

Усвідомлюючи альтернативність цілей, кожен інвестор повинен сам визначити пріоритети на кожному етапі інвестування, а саме: встановити прийнятні значення мінімальних темпів зростання капіталу, мінімальний рівень доходності, верхній рівень інвестиційного ризику, мінімальну частку високоліквідних фінансових активів.

Інвестиційна діяльність вважається ризикованим видом банківської діяльності, тому має безпосередній вплив на фінансову безпеку комерційного банку.

Фінансова безпека банку — це такий стан банку, який характеризується збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються банківською установою, стійкістю до дії дестабілізуючих факторів впливу, здатністю фінансової системи забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів.

Забезпечення належного рівня фінансової безпеки банківських установ є дуже важливим, оскільки підрив довіри до банків приводить до зниження фінансової безпеки країни.

Безпека інвестиційної діяльності банку — це захищеність кредитно-інвестиційних вкладень від можливих матеріальних, фінансових втрат, при якій втрати є меншими від встановлених норм. Захист має бути активним, тобто

таким, що ґрунтується на випередженні небезпечних подій. Якщо заходи із захисту ухвалюються після настання небезпечної події, то це — пасивний захист.

Необхідний рівень безпеки інвестиційної діяльності має забезпечувати реалізація банком обраної інвестиційної стратегії [8]. Інвестиційна діяльність банку тісно пов'язана з ризиками, які є невід'ємною складовою ринкової форми господарювання.

Інвестиційний ризик — це можливість відхилення конкретних інвестиційних рішень чи дій банку від запланованих. Ці відхилення можуть бути пов'язані як із додатковими доходами, так і з додатковими витратами, оскільки отримані величини є випадковими, тобто невідомими на момент прийняття інвестиційного рішення. Суттєвою причиною виникнення кризових ситуацій у більшості українських банків є недостатній рівень інвестиційного менеджменту, а головним чинником, який зумовлює неправильне прийняття управлінських інвестиційних рішень, є відсутність надійної системи оцінки рівня фінансової безпеки інвестиційної діяльності.

За допомогою системи оцінки рівня фінансової безпеки банку можна виявити "проблемні" точки в його діяльності, визначити основні напрямки і найбільш дієві способи підвищення її ефективності.

Ефективність оцінки ризиків та управління ними значною мірою залежить від їх класифікації. Класифікація є системою ранжування ризиків на конкретні групи, на підставі схожості характерних ознак та критеріїв [7; 8].

Залежно від причини виникнення, інвестиційні ризики поділяються на загальні і специфічні (рис. 2.7).

Загальні ризики мають включати ризики подібні для всіх учасників інвестиційного процесу і вони не пов'язані з діяльністю банку, або конкретного клієнта. До основних видів загальних ризиків віднесено соціально-політичні, екологічні, інформаційні, законодавчі, економічні, кон'юнктурні та інші ризики. Водночас загальні ризики мають бути характерні для будь-якої операції банку, їх потрібно враховувати за всіма формами і об'єктами інвестування.

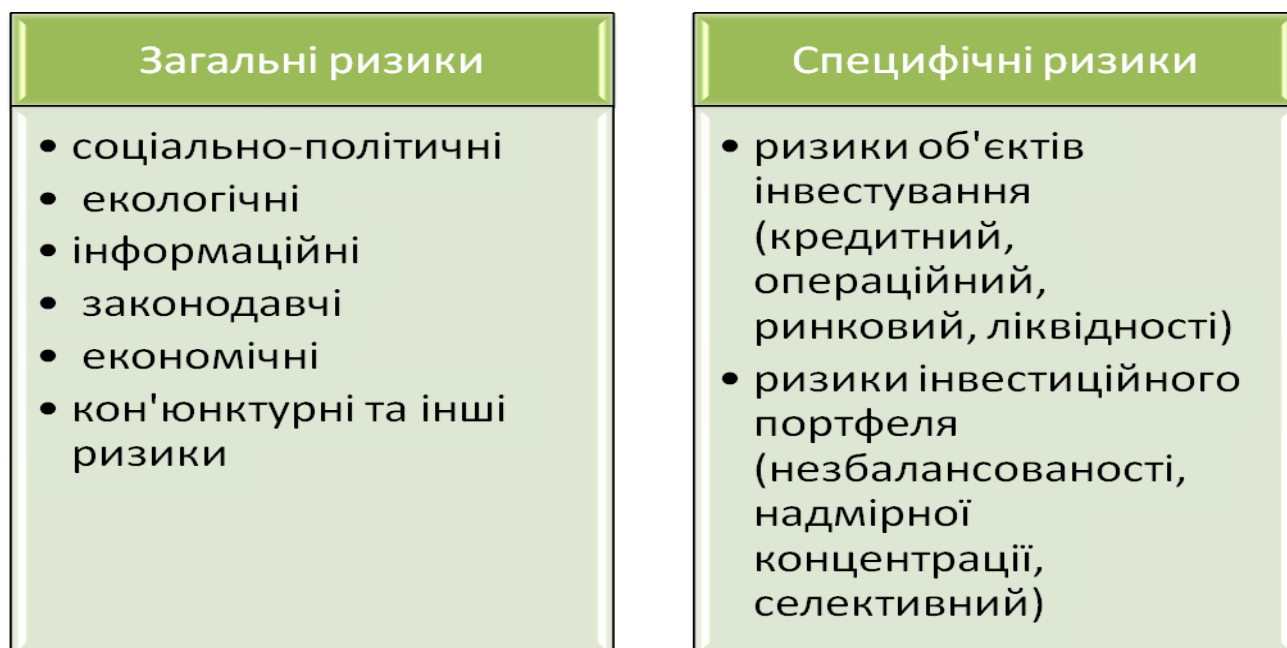

Рисунок 2.7 – Інвестиційні ризики комерційного банку

Специфічні ризики — це, на наш погляд, небезпека втратити матеріальні, фінансові, трудові ресурси від інвестиційної діяльності банку. Специфічні ризики пов'язані з непрофесійною інвестиційною політикою банку, нераціональною структурою інвестиційних вкладень, невиконанням зобов'язань позичальниками, іншими негативними чинниками. Виявлено, що на дані ризики можна впливати, їх можна зменшувати до мінімального рівня, уникати, тобто вони є керованими. Специфічні банківські інвестиційні ризики в основному охоплюють ризики об'єктів інвестування (кредитний, операційний, ринковий, ліквідності) і ризики інвестиційного портфеля (незбалансованості, надмірної концентрації, селективний), вони є найбільш поширеними при здійсненні інвестиційної діяльності банку.

За величиною втрат нами виділено допустимий, критичний і катастрофічний ризики. Визначено, що за допустимого ризику максимальні втрати дорівнюють плановому прибутку від інвестиційної операції; за критичного — максимальні втрати дорівнюють доходу від здійснення операції; за катастрофічного — максимальні втрати дорівнюють обсягу власних коштів банку.

Оцінку рівня фінансової безпеки інвестиційної діяльності банку доцільно проводити на основі показників ділової активності, ефективності управління, прибутковості інвестиційної діяльності банку.

При розробленні і запровадженні системи управління інвестиційними ризиками банків необхідно визначити тенденції розвитку інвестиційного ринку та діяльності банків на ньому, що дозволить посилити інвестиційний потенціал банків з незначними ризиками. При цьому необхідно виокремити найбільш важливі тенденції, які мають пріоритетне значення:

- по-перше, це тенденція посилення державного регулювання та саморегулювання на інвестиційному ринку, в т.ч. у напрямку мінімізації ризиків;

- по-друге, тенденція впровадження корпоративних засад в практику діяльності банків;

- по-третє, тенденція сприйняття та подальшого розвитку контролінгу, що дасть можливість знижувати ризики, на що наголошують науковці і практики.

Крім цього, необхідно враховувати та здійснювати подальший розвиток заходів із мінімізації інвестиційних ризиків, найбільш важливими із яких є наступні:

- 1) інституціонально-регуляторні — встановлення нормативних вимог до груп суб'єктів господарювання та здійснення контролю за їх виконанням; реєстрація учасників інвестиційного ринку; забезпечення прозорості діяльності всіх учасників ринку;

- 2) ліцензування професійної діяльності фінансових посередників;

- 3) впровадження принципів корпоративного управління в діяльність учасників ринку;

- 4) здійснення антикризових регуляторних заходів;

- 5) економічні заходи — гнучке податкове регулювання, удосконалення грошово-кредитної політики; управління державними капіталами.

В завершення слід зазначити, що в не існує єдиної системи управління ризиками, прийнятної для всіх банків, тому банки повинні самостійно розробляти таку систему для задоволення своїх потреб. При цьому необхідно передбачити:

- перманентне здійснення аналізу напрямів вкладення інвестиційних ресурсів;
- визначення основних інструментів, продуктів і категорій клієнтів, з якими працює банк і які можуть забезпечити максимальну прибутковість інвестиційних операцій при запланованому рівні інвестиційного ризику;
- оптимізацію управління інвестиційним портфелем банку з метою диверсифікації інвестиційного ризику і підтримки необхідного рівня ліквідності.

Висновки до розділу 2

За результатами оцінки ефективності управління інвестиційною діяльністю банків можна зробити такі висновки:

1. Аналізуючи інвестиційну діяльність вітчизняних банків, можна прослідкувати певні тенденції, які не є характерними для інших, більш розвинутих зарубіжних країн. Зокрема, в Україні завжди існував дефіцит фінансових ресурсів, тому їх вартість є відносно високою. Відтак, українські банки схильні розміщати свої ресурси у більш дохідні активи, якими є кредити, оскільки кредитні ставки порівняно з іншими країнами є вищими, а короткі строки залучення депозитів не дозволяють спрямовувати ресурс у довгострокові вкладення. Тому обсяг наданих кредитів традиційно перевищує обсяг вкладень в цінні папери. За даними НБУ, у структурі боргових цінних паперів комерційних банків найбільшу частку займають державні облігації (більше 98%). Це підтверджує формування консервативного типу

інвестиційного портфеля банків, при якому інвестор зацікавлений в отриманні стабільного рівня доходу протягом тривалого періоду часу. Останнім часом на ринку боргових цінних паперів ключова увага приділена військовим облігаціям. Це інвестиційний інструмент підтримки державного бюджету, доступний для громадян, бізнесу та іноземних інвесторів, кошти від яких використовуються на безперервне забезпечення фінансових потреб держави в умовах воєнного стану - соціальні та оборонні.

2. Дослідження інвестиційної діяльності окремої банківської установи здійснювалось на прикладі ПАТ «Укргазбанк». Якщо порівняти кредитну та інвестиційну діяльність Укргазбанку, то можна зробити висновок про спрямування активів банку основним чином у позики клієнтам: протягом аналізованого періоду спостерігається чітка тенденція переважання кредитного портфеля над інвестиційним, за винятком 2020 року, коли в період коронакризи помітним є суттєве скорочення кредитування та спрямування ресурсів у інвестиційні активи. Однак з 2021 року, і навіть під час війни – протягом 2022 року, банк відновив кредитування, скоротивши відповідно вкладення в цінні папери. Обсяг та динаміка процентних доходів демонструють наступну тенденцію: за увесь аналізований період доходи від кредитів перевищують доходи від інвестування, навіть у 2020 році, коли вкладення в інвестиції були більшими за кредитні вкладення. Це пояснюється тим, що дохід від інвестицій прямо залежить від їхнього обсягу, але не тільки. Визначальною є також норма доходу, тобто % ставка, за якою здійснюються вкладення. Вона, на відміну від кредитної, може змінюватися залежно кон'юнктури ринку, адже є ринкова вартість і номінальна вартість цінних паперів. найбільшу питому вагу в інвестиціях банку займають вкладення в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), і ця частка протягом аналізованого періоду зростає. На кінець 2022 року вкладення в ОВДП досягли 20,6 млрд. грн., або 89% від усіх інвестицій. Це свідчить про формування консервативного типу інвестиційного портфеля, при якому інвестор не готовий до високого ризику, тому вкладає в державні цінні папери, які забезпечують стабільний (хоча і невисокий) рівень

доходу протягом періоду інвестування, а також є високоліквідними. Загалом ПАТ «Укргазбанк» здійснює доволі активну кредитно-інвестиційну діяльність, з акцентом на кредитні вкладення, до яких в тому числі відносяться інвестиційні кредити, а це означає, що банк є соціально-орієнтованим і готовим до підтримки як населення, так і бізнесу в інтересах розвитку національної економіки.

3. Фінансова безпека інвестиційної діяльності банку — це захист від можливих фінансових втрат, попередження банкрутства банку, досягнення максимального прибутку від вкладених коштів у цінні папери, інвестиційні проекти, від наданих інвестиційних кредитів. Оцінку рівня фінансової безпеки інвестиційної діяльності банку доцільно проводити на основі показників ділової активності, ефективності управління, прибутковості інвестиційної діяльності банку. До заходів, що можуть суттєво покращити стан фінансової безпеки інвестиційної діяльності банку, пропонується віднести: перманентне здійснення аналізу напрямів вкладення інвестиційних ресурсів; визначення основних інструментів, продуктів і категорій клієнтів, з якими працює банк і які можуть забезпечити максимальну прибутковість інвестиційних операцій при запланованому рівні інвестиційного ризику; оптимізацію управління інвестиційним портфелем банку з метою диверсифікації інвестиційного ризику і підтримки необхідного рівня ліквідності.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ

3.1 Зарубіжний досвід функціонування інвестиційних банків та можливість його імплементації в Україні

За умов ринкових відносин комерційні банки є одним із інструментів вирішення довгострокових проблем соціально-економічного зростання через збільшення обсягу і прискорення темпів зростання інвестицій у реальний сектор економіки. Залежно від національного законодавства тієї чи іншої країни, історичних традицій і особливостей формування національних фондових ринків, банки можуть відігравати на них різноманітну роль. Проте головна теоретична і практична проблема полягає в тому, як розмежувати і виокремити ризики, характерні для "класичних" банківських операцій (депозитно-позикових і розрахункових), від ризиків, які характерні для банків-інвесторів на фондовому ринку.

Банківське законодавство, зокрема Закон України "Про банки і банківську діяльність" [1], також передбачає диференціацію банків за спектром послуг, що надаються, згідно з якою банки в Україні можуть функціонувати як універсальні чи як спеціалізовані.

За спеціалізацією банки можуть бути ощадними, інвестиційними, іпотечними та розрахунковими. Статус спеціалізованого банк отримує в тому разі, якщо більш як 50% його активів — активи одного типу. Таким чином, банк набуває статусу спеціалізованого інвестиційного банку у разі, якщо більше 50% його активів є вкладками фізичних осіб.

Національний банк України регулює діяльність спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення операцій цих банків. Отже, згаданим Законом лише визначено критерії віднесення банку до спеціалізованого. Водночас у ньому не визначено особливостей,

принципів діяльності спеціалізованих банків, а також не наводиться визначення іпотечних, інвестиційних, розрахункових банків (крім ощадних). Такий підхід не стимулює розвитку будь-якого спеціалізованого банку. Крім того, нині відсутня статистична інформація щодо спеціалізації банківської системи України.

Українські банки важко поділити на групи за спеціалізацією, оскільки більшість з них має ліцензію на виконання практично усіх видів операцій. Безперечно, спеціалізованими в Україні є два банки — Державний експортно-імпортний банк України (Укрексімбанк) та Державний ощадний банк України. Ці банки мають чітку спеціалізацію, здійснюють операції у вузьких секторах ринку, а тому їх діяльність слабо диверсифікована і супроводжується значною кількістю ризиків. Саме державний статус дає можливість цим банкам зберігати свою спеціалізацію за кризових умов, оскільки держава виступає своєрідним гарантом їх стабільності та фінансової стійкості. Решта банків пропонує комплексне обслуговування та здійснює різноманітні операції, передбачені чинним законодавством, намагаючись максимально диверсифікувати свою діяльність.

Сьогодні банки в Україні можуть здійснювати всі дозволені чинним законодавством види діяльності та всі види операцій на ринку цінних паперів, а саме: управління інвестиціями і фондами; брокерська та дилерська діяльність; розрахункове обслуговування учасників ринку цінних паперів; ведення реєстру та депозитарне обслуговування; консультаційна діяльність тощо.

На нашу думку, з метою підтримки функціональності фінансового ринку і формування системи ефективною акціонерної власності, поряд із універсальністю, необхідна спеціалізація банків, тобто розподіл на комерційні та інвестиційні. Водночас такий поділ необхідно здійснювати з урахуванням підвищення ефективності функціонування українського фінансового ринку і економіки загалом, а також з урахуванням світових тенденцій спеціалізації банків. Адже навіть у банківській системі США, яка

може слугувати взірцем розмежування комерційної та інвестиційної діяльності банків, відбулися кардинальні зміни у структурі банківської системи, що призвело до розмивання меж між комерційними і суто інвестиційними банками.

Банки активно опановують нові для себе види діяльності, створюючи власні відділення для проведення інвестиційних, страхових операцій на фінансовому ринку, займаючись управлінням фінансовими активами, внаслідок чого відбувається трансформація банків у фінансові компанії з надання різноманітних видів фінансових послуг. На фінансовому ринку відбувається інституціоналізація та зростання частки інвестування через фінансових посередників (страхові компанії, пенсійні та інвестиційні фонди тощо), загострюється конкуренція між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами. Отже, так звана американська модель банківської системи зазнає змін і у чистому вигляді її використати неможливо.

У цьому плані банківську систему України можна порівняти з універсальною німецькою банківською системою. Німеччина під час індустріалізації не мала у своєму розпорядженні достатнього капіталу, а також необхідної організації торгівлі цінними паперами, тому не могла фінансувати великі підприємства, не використовуючи банківські кредити у великих обсягах [6, с. 16]. У розвитку фондового ринку Німеччина відстає від інших розвинених країн, тому що її фондовий ринок історично ніколи не відрізнявся значними обсягами (на відміну від США, Англії, Японії). Основний обсяг фінансових потоків Німеччини (як і України) проходить через банківську систему. Паралельно з універсальними банками в Німеччині функціонують спеціалізовані банки та інші кредитні установи [4, с.134].

Перелік найбільших інвестиційних банків світу наведено на рис. 3.1.

Як бачимо, найбільша їхня кількість зареєстрована в США, Швейцарії, Японії – дані країни характеризуються тим, що банківські установи тісно співпрацюють або є частиною великих промислових груп.

1. JPMorgan Chase	8. Deutsche Bank	15. Mizuho
2. Goldman Sachs	9. HSBC	16. Lazard
3. BofA Securities	10. Barclays	17. Nomura
4. Morgan Stanley	11. RBC Capital Markets	18. Evercore Partners
5. Citigroup	12. Wells Fargo Securities	19. BMO Capital Markets
6. UBS	13. Jefferies Group	20. Mitsubishi UFJ Financial Group
7. Credit Suisse	14. BNP Paribas	

Рисунок 3.1 – Найбільші інвестиційні банки світу

У банківській системі України переважна більшість банків належать до категорії універсальних. Цей факт пов'язаний передусім з особливостями становлення, коли кожен банк намагається завоювати своє місце на кредитному ринку, отримати свою клієнтуру. Важливим є і те, що становлення системи банківських інститутів відбувалося в період такої економічної ситуації, як стагфляція, тому, намагаючись максимально диверсифікувати свої ризики, банки в процесі самоорганізації розширили свою спеціалізацію, збільшуючи кількість операцій.

Згідно з Законом України "Про банки та банківську діяльність" [1] всі універсальні банки можна поділити на дві групи: комерційні банки та кооперативні банки. І якщо система комерційних банків, попри існування в Україні певних проблем, все ж склалася, то система кредитних кооперативних товариств перебуває лише в стадії становлення, тому їх кількість і значущість на кредитному ринку відносно невелика. Така ситуація спричиняє гальмування процесу розвитку малого та середнього бізнесу, виробничої кооперації, недостатність залучення широких верств населення до операцій з цінними паперами, що пояснюється їх недовірою до фінансового посередництва.

Аналіз закономірностей розвитку банківської справи засвідчує, що універсальність банку може співіснувати з його спеціалізацією. Фактично у світовій практиці універсальність банківської справи розвивається

паралельно зі спеціалізацією. Наприклад, комерційні банки можуть надавати перевагу обслуговуванню довгострокових інвестицій, зовнішньоекономічних операцій, сільського господарства, міських (муніципальних) потреб тощо. На це можуть суттєво впливати особливості економіки регіону, потреби клієнта на певному етапі, можливості банківського капіталу, рівень кадрового потенціалу банку, масштаби його діяльності та ін. Тому через відсутність, насамперед, досвіду і необхідних знань перелік послуг вітчизняних банків спочатку не може бути великим, низка операцій західних банків ще недоступні для них, через що на початковому етапі банки не можуть стати універсальними в тому розумінні, в якому це поняття розглядається міжнародною банківською практикою.

В економічній літературі зроблені спроби дати визначення окремих видів спеціалізованих банків, у тому числі інвестиційних. У енциклопедичному виданні [9, с.70] дається таке визначення інвестиційного банку: "Інвестиційний банк — це фінансовий інститут, який гарантує розміщення і розподіл нових інвестиційних цінних паперів і допомагає фірмам залучати фінансові ресурси. Комерційні банки дають гроші в борг, а інвестиційні допомагають компаніям залучити капітал третьої сторони". Саме тому у країнах з розвиненою ринковою економікою для мобілізації кредитних ресурсів створюються інвестиційні та інші спеціальні банки, для організації яких додатковий грошовий капітал не потрібний.

В Україні інвестиційні банки називають інвестиційними компаніями, оскільки згідно законодавства слово «банк» у назві дозволяється лише тим юридичним особам, які зареєстровані НБУ як банк і мають банківську ліцензію.

Як зазначає М.А. Швайка, особливістю чистого інвестиційного банкінгу є те, що банк свої власні гроші в інвестиційні проекти не вкладає. Його завдання зводиться до того, щоб знайти емітента, якому потрібні ресурси, й інвестора, який ці ресурси готовий вкласти. Фактично функція інвестбанку зводиться до створення для емітента "привабливої упаковки" до

наступного продажу його активів або боргів у роздріб чи гуртом [8, с.19]. На його думку, за умов функціонування кредитних грошових систем усі форми грошей, зокрема заощадження населення, повинні виступати в кредитній формі, стати функціонуючим капіталом.

Інвестиційні банки за розмірами значно менші за комерційні, але роль інвестиційних банків в економіці є суттєвою. Вони опосередковують рух значної частки ринку позичкових капіталів. Активи великих інвестиційних банків набагато менші за активи провідних комерційних банків. Водночас значення інвестиційних банків визначається не стільки їх ресурсами і власними вкладеннями, скільки професійною організацією діяльності. Пасиви інвестиційних банків формуються за рахунок власної емісійної діяльності і міжбанківського кредиту.

Традиційним видом діяльності таких банків є андеррайтинг — придбання цінних паперів, випущених корпораціями або державою, і продаж їх кінцевим інвесторам, у яких є вільні кошти. Тому класичні інвестиційні банки — це фінансові інститути, що гарантують емісію і розміщення цінних паперів. Сьогодні їх діяльність не обмежується лише андеррайтингом. Сучасні інвестиційні банки можуть:

- діяти як брокери або дилери на вторинному ринку цінних паперів;
- виступати консультантами для підприємств;
- надавати фінансову інформацію про ситуацію на фондовому ринку;
- провадити операції із нерухомістю;
- брати участь у фінансуванні складних проектів і проектному фінансуванні;
- виступати фінансовими агентами компаній при злитті, поглинанні та реструктуризації;
- брати участь у прямих інвестиціях, надавати довгострокові й середньострокові кредити позичальникам;
- управляти іпотекою і венчурним капіталом;
- брати участь в управлінні взаємними фондами і виступати

фінансовими менеджерами для пенсійних фондів;

— надавати послуги з управління інвестиційним портфелем.

Основні напрями діяльності інвестиційних банків наведено на рис. 3.2.

Рисунок 3.2 – Основні напрями діяльності інвестиційних банків

Провідними функціями інвестиційного банку є:

— мобілізаційна — вибір найбільш ефективних джерел і способів мобілізації інвестиційних ресурсів, залучення коштів на внутрішньому та міжнародних валютно-фінансових ринках для інвестування їх у національну економіку;

— експертна — відбір та експертиза інвестиційних проєктів, розробка методик і критеріїв оцінки їх інвестиційної привабливості, вибір банків, покликаних стати уповноваженими агентами інвестиційного банку;

— стимулювальна — розробка і здійснення комплексу заходів із реалізації схем консорціумного кредитування, в яких комерційний банк виступає в ролі головного організатора чи кредитора;

— платіжна — організація проходження фінансових ресурсів, налагодження кореспондентських відносин, розрахунково-касове

обслуговування клієнтів, здійснення міжнародних розрахунків;

— контрольна — контроль за ефективним і цільовим використанням залучених коштів, видача гарантійних листів, доручень та інших зобов'язань, а також контроль за виконанням умов кредитних угод [5, с. 46—47].

Як свідчить зарубіжний досвід, сучасні інвестиційні банки є високо диференційованими інститутами, що активно діють на фінансовому ринку.

На нашу думку, інвестиційні банки можуть і повинні існувати, оскільки їх банкрутства не спричинюють системної банківської кризи, а їхня діяльність може ефективно контролюватись. Вони можуть брати на себе більше ризику, ніж універсальні банки, оскільки відомі як агенти, що працюють з ризиковими активами. Водночас інвестиційні банки наражаються на постійний ризик банкрутства, бо їхні активи, пасиви і операції є менш диверсифікованими. Однак незаперечним є те, що інвестиційні банки стимулюють розвиток підприємництва і ринок цінних паперів. З огляду на те, що банківська система України ще не налагодила механізму функціонування довгострокових грошей, кредитування виробничих витрат, зокрема інвестиційних, в Україні назріла потреба створити потужний інвестиційний банк, який зумів би мобілізувати величезні кредитні ресурси, що перебувають на руках у населення і підприємців. Необхідно також враховувати, що в банківській системі деяких розвинених країн (Німеччини, США та інших) функціонує велика група банків, які не називаються комерційними і виконують спеціалізовані функції, спрямовані на прискорення економічного розвитку.

Тому в Україні необхідно створювати умови, в тому числі законодавчі, для формування системи різноманітних банківських інститутів, потрібна науково обґрунтована і раціональна класифікація банківської системи, яка дала б можливість найкраще врахувати специфіку та потреби сучасної економіки. Головним є створення в кредитній системі банків (державних чи комерційних), які мали б чітку спрямованість на довгострокове кредитування інвестиційних проектів і власну інвестиційну діяльність.

3.2 Напрями удосконалення системи управління банківською інвестиційною діяльністю

В результаті аналізу інвестиційної діяльності вітчизняних банків можна виокремити ряд проблем, які потребують вирішення.

Найбільш поширені проблеми, що гальмують розвиток інвестиційної діяльності в Україні, згруповані і представлені на рис. 3.1.

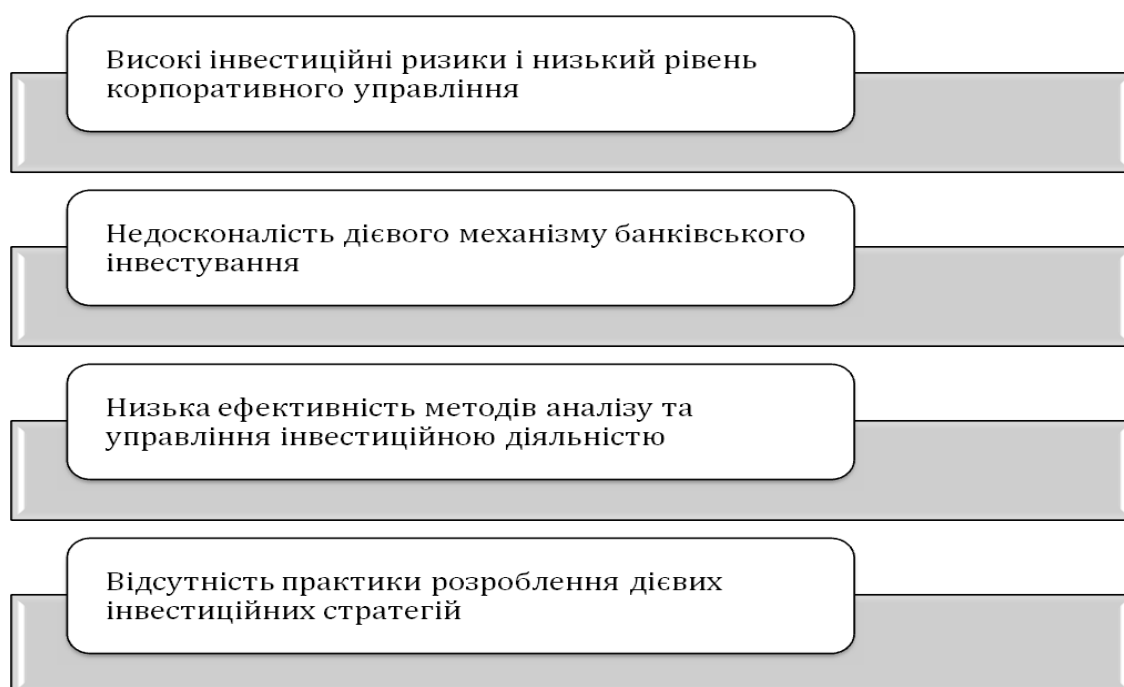

Рисунок 3.3 – Головні проблеми розвитку інвестиційної діяльності комерційних банків в Україні

Основним завданням системи управління інвестиційною діяльністю є формування і успішна реалізація ефективної інвестиційної політики банку та досягнення бажаного рівня дохідності за допустимого рівня ризику. Саме тому відповідальність за результат інвестиційної діяльності конкретного банку покладається насамперед на його керівництво та осіб, які безпосередньо займаються плануванням інвестиційної діяльності, розробкою відповідної політики та її реалізацією.

Визначення оптимальних способів реалізації стратегічних цілей

інвестиційної діяльності передбачає вироблення основних напрямів інвестиційної політики та встановлення принципів формування джерел фінансування інвестицій. Відповідно до цих критеріїв можна виділити такі напрями інвестиційної політики:

- інвестування з метою отримання доходу у вигляді процентів, дивідендів, виплат із прибутку;
- інвестування з метою отримання доходу у вигляді приросту капіталу внаслідок зростання ринкової вартості інвестиційних активів;
- інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу.

Орієнтація на один із зазначених напрямів є ключовою ланкою формування інвестиційної політики, що визначає склад об'єктів інвестування, джерело отримання доходу, рівень прийняттого ризику та підходи до аналізу інвестицій.

Варто зазначити, що усі форми і види інвестиційної діяльності банків здійснюються за рахунок сформованих ними ресурсів. Політика формування інвестиційних ресурсів покликана забезпечити здійснення інвестиційної діяльності в заданих масштабах і напрямках, ефективне використання власних і залучених коштів, вкладених в інвестиційні активи. Розроблення основних напрямів інвестування пов'язана з проведенням одночасної роботи з визначення джерел їх фінансування.

Прогнозування потреби у загальному обсязі інвестиційних ресурсів проводиться на основі зіставлення обсягів, передбачених у разі формування основних напрямів інвестиційної діяльності, і часткою, яка припадає на інвестиційні активи внаслідок розподілу ефективного потенціалу банків між різними групами активів, з урахуванням майбутніх потоків грошових коштів у вигляді платежів і надходжень, оцінки можливостей залучення коштів на фінансовому ринку в рамках загальної фінансової стратегії банку. При цьому необхідно забезпечити відповідність не тільки загальних обсягів інвестицій і джерел їх фінансування, а й структурні показники.

Такі важливі характеристики інвестування, як дохідність і ризик, неабиякою мірою залежать від виду банківських ресурсів, які використовуються для фінансування інвестицій та відрізняються за вартістю залучення, ступенем ризику їх вилучення та іншими параметрами. Важливим елементом інвестиційної політики є аналіз структури пасивів, вибір оптимального співвідношення між власним капіталом банку та його борговими зобов'язаннями, визначення структури боргових зобов'язань за термінами погашення, ризиками зміни вартості, прогнозування альтернативних форм мобілізації інвестиційних ресурсів. Така стратегія формування інвестиційних ресурсів дає можливість зіставити структурні показники джерел фінансування інвестицій з характеристикою аналізованих об'єктів інвестування, згрупованих за строками, ліквідністю та перспективами збільшення.

Прийняття інвестиційних рішень банку має бути орієнтоване на досягнення оптимального співвідношення між обсягом і структурою вкладень і їх ресурсним забезпеченням з позицій максимальної прибутковості й мінімального ризику, що є цільовою функцією інвестиційної політики банку. Це, своєю чергою, передбачає прогнозування напрямів інвестування в майбутньому періоді на основі прогнозованих змін обсягу і структури інвестиційних вкладень і джерел їх фінансування.

Отже, управління інвестиційною діяльністю повинно охоплювати як формування основних напрямів інвестування, так і визначення необхідного ресурсного забезпечення. За умови формування джерел фінансування конкретних видів інвестиційних вкладень необхідним фактором є врахування специфіки різних видів банківських ресурсів.

На основі аналізу специфіки руху різних видів банківських ресурсів, виходячи зі ступеня стабільності, можна виділити три групи:

- 1) найбільш стабільні (власні кошти банків і довгострокові зобов'язання);
- 2) стабільні (строкові та ощадні депозити, позики в інших банках,

незнижуваний залишок депозитів до запитання);

3) нестабільні (піддані змінам залишки депозитів до запитання).

Чим більша частка стабільної і дешевої частини банківських ресурсів, тим, за інших рівних умов, вища прибутковість і сталість комерційного банку. Будь-які зрушення в структурі активів і пасивів впливають на прибутковість і ступінь ризику банківських операцій. В основі цих зрушень лежать зміни кредитної та інвестиційної політики банку, які, своєю чергою, визначаються макро- і мікроекономічними чинниками.

Підвищення ефективності банківської інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів може бути досягнуто також за рахунок раціонального розміщення нагромадженого інвестиційного капіталу в ефективних фондових інструментах. На сьогодні це завдання залишається надзвичайно складним, адже на вітчизняному ринку спостерігається брак ефективних цінних паперів, особливо в корпоративному сегменті, та замалий “фрі-лот” акцій.

Тому державному регулятору слід оптимізувати вимоги до емітентів емісійних цінних паперів та стимулювати процеси більш активного включення акцій в реєстри українських фондових бірж. Лише за умови збільшення кількості фондових інструментів в реєстрах фондових бірж банкам вдасться досягнути оптимального співвідношення в розподілі інвестицій між державними і корпоративними цінними паперами.

Потребує удосконалення система управління інвестиційними ризиками на ринку цінних паперів та подальше проведення лібералізації валютного законодавства, що дозволить включати до складу банківського портфеля цінні папери іноземних емітентів. В Україні з 2019 року була проведена доволі вдала валютна реформа, наслідком якої стала валютна лібералізація. Однак з початком повномасштабної війни ряд валютних обмежень було повернуто в банківську практику. Тому завданням є у післявоєнний період відновити дію валютного законодавства України, що сприятиме інвестиційній активності банків.

Заслуговує на поширення західна практика вкладення банківських

ресурсів у корпоративні цінні папери високоприбуткових суб'єктів господарювання, зокрема венчурних та інноваційних підприємств, з залученням державних гарантій. Реалізація зазначених заходів буде сприяти розробці більш гнучких інвестиційних стратегій банків щодо вкладень у фондові інструменти та більш ефективному використанню нагромаджених інвестиційних ресурсів як в цілях прискорення темпів економічного зростання країни, так і підвищення рентабельності інвестиційної діяльності досліджуваних установ.

В сучасних умовах у вітчизняній банківській системі спостерігається активізація інвестиційної діяльності на ринку цінних паперів. В умовах падіння попиту в суспільстві на кредитні продукти банки суттєво наростили обсяги вкладень в цінні папери, передусім в облігації внутрішньої державної позики. В сучасних умовах банківські інвестиційні ресурси більш активно спрямовуються на потреби реалізації грошово-кредитної та бюджетної політики держави, проте залишаються недостатньо задіяними у фондовому механізмі фінансування господарської діяльності через підвищені ризики під час воєнного стану в країні та скорочення числа об'єктів для інвестування, які були втрачені (зруйновані і захоплені) внаслідок воєнних дій.

Таким чином, спрощення інвестиційних стратегій банків на фондовому ринку, що спостерігається в останні роки, зумовлено як достатньою прибутковістю державних цінних паперів, так і браком ефективних корпоративних інструментів на вітчизняному ринку, в які могли вкладатися банківські ресурси. Вдосконалення банківської інвестиційної діяльності на фондовому ринку безпосередньо залежить від стабільності економічного розвитку країни, успішності реалізації державної політики щодо стимулювання розвитку цього ринку, передусім його корпоративного сегмента та сегмента ОВДП, більш активного поширення фондового механізму фінансування господарської діяльності, що сприятиме розширенню переліку ефективних цінних паперів та збільшенню їх обсягу у біржовому та позабіржовому обороті.

Пропозиції щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності вітчизняних комерційних банків узагальнено і представлено на рис. 3.4

Рисунок 3.4 – Напрями удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку

Зокрема, пропонувані напрями удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку включають:

1) на державному рівні:

- створення макроекономічних передумов та покращення інвестиційного клімату;
- удосконалення законодавчої та нормативної бази щодо здійснення інвестиційної діяльності банків; розвиток фінансового та фондового ринків;
- розроблення державних програм стимулювання інвестицій.

2) на рівні комерційного банку – це:

- ефективна інвестиційна політика; професійна підготовка фахівців з інвестицій;

- диверсифікація активних операцій та зниження ризиків; соціальна відповідальність бізнесу:

- фокус на відновлення національної економіки у повоєнний період.

У підсумку варто зазначити, що успішний результат інвестиційних процесів передбачає активну участь усіх суб'єктів: населення - як найбільшого постачальника грошових коштів; банків - як посередника, кредитора та інвестора; бізнесу - як основного об'єкта вкладення ресурсів та держави - як організатора правових відносин між усіма учасниками інвестиційної діяльності.

У підсумку зазначимо, що економічні інтереси банків, що впливають із сутності цих інститутів як комерційних структур, полягають у забезпеченні прибутковості банківських операцій під час дотримання їх ліквідності та надійності. Банки працюють здебільшого не на власних, а на залучених і позикових ресурсах, тому вони не можуть ризикувати коштами своїх клієнтів, вкладаючи їх у великі інвестиційні проекти, якщо це не забезпечено відповідними гарантіями. Тому під час створення своєї інвестиційної політики комерційні банки завжди повинні виходити з реальних оцінок ризику, економічної ефективності, фінансової привабливості інвестиційних проектів, оптимального поєднання коротко-, середньо- і довгострокових вкладень. Разом із тим, існуюча система інвестування є не тільки внутрішньою справою самого банку. Відповідно до базисних принципів регулювання банківської діяльності, невід'ємною частиною будь-якої системи нагляду є незалежна перевірка політики, оперативної діяльності банку та застосовуваних при цьому процедур, пов'язаних із видачею кредитів та інвестуванням капіталів, а також поточного управління кредитним та інвестиційним портфелями. Комерційні банки для ефективного управління інвестиційною діяльністю повинні розробити і реалізувати обґрунтовану інвестиційну політику. Саме від розробленої політики надалі залежатиме результат банку від вкладень в інвестиційні інструменти.

Висновки до розділу 3

За результатами дослідження перспектив удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банків України ми прийшли до таких висновків:

1. Як свідчить зарубіжний досвід, сучасні інвестиційні банки є високо диференційованими інститутами, що активно діють на фінансовому ринку. На нашу думку, інвестиційні банки можуть і повинні існувати в Україні, оскільки вони стимулюють розвиток підприємництва і ринок цінних паперів, тому серед можливих напрямів розвитку інвестиційної активності банків варто розглянути доцільність створення в Україні інвестиційних банків. Це спеціалізовані установи, які здійснюють операції з цінними паперами, надають довгострокові інвестиційні кредити, займаються фінансуванням інвестиційних проєктів, та реструктуризацією бізнесу надають консалтингові та депозитарні послуги. Сьогодні в Україні усі банки є універсальними, а інвестиційні банки називають інвестиційними компаніями, оскільки згідно законодавства слово «банк» у назві дозволяється лише тим юридичним особам, які зареєстровані НБУ як банк і мають банківську ліцензію. З огляду на перспективу післявоєнної відбудови держави та необхідність освоєння значних обсягів ресурсів, активізація інвестиційних процесів є неминучою. Тому нормативно-правове регулювання діяльності інвестиційних банків має бути врегульовано з урахуванням світового досвіду та національних особливостей.

2. Серед головних проблем розвитку інвестиційної діяльності банків можна виділити: високі інвестиційні ризики; низький рівень корпоративного управління; недосконалість дієвого механізму банківського інвестування; низька ефективність методів аналізу та управління інвестиційною діяльністю; відсутність практики розроблення дієвих інвестиційних стратегій тощо. Запропоновано напрями удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку, які на державному рівні включають:

створення макроекономічних передумов та покращення інвестиційного клімату; удосконалення законодавчої та нормативної бази щодо здійснення інвестиційної діяльності банків; розвиток фінансового та фондового ринків; розроблення державних програм стимулювання інвестицій. На рівні комерційного банку – це: ефективна інвестиційна політика; професійна підготовка фахівців з інвестицій; диверсифікація активних операцій та зниження ризиків; соціальна відповідальність бізнесу та фокус на відновлення національної економіки у повоєнний період.

У підсумку варто зазначити, що успішний результат інвестиційних процесів передбачає активну участь усіх суб'єктів: населення - як найбільшого постачальника грошових коштів; банків - як посередника, кредитора та інвестора; бізнесу - як основного об'єкта вкладення ресурсів та держави - як організатора правових відносин між усіма учасниками інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи тему управління інвестиційною діяльністю банку, ми сформулювали ряд висновків науково-теоретичного та прикладного характеру:

1. Досліджено понятійний апарат, що стосується теми дослідження і з'ясовано, що інвестиційна діяльність банків – це бізнес із надання двох типів послуг: збільшення наявних фінансових ресурсів шляхом випуску або розміщення цінних паперів на їх первинному ринку та поєднання покупців і продавців існуючих цінних паперів на вторинному ринку. Мікроекономічний аспект інвестиційної діяльності полягає в тому, що банк виступає в якості інвестора, вкладаючи свої ресурси у створення або придбання реальних активів, а також купівля фінансових активів з метою отримання прямих і непрямих доходів. Слід звернути увагу на макроекономічний аспект інвестиційної діяльності, адже банки як посередники сприяють трансформації заощаджень і накопичень в інвестиційні ресурси. Тут інвестиційна діяльність банків розуміється як діяльність, спрямована на задоволення інвестиційних потреб економіки.

2. Інвестиційна політика банку розглядається як комплекс заходів з організації та управління інвестиційною діяльністю, спрямованих на забезпечення оптимальних обсягів і структури інвестиційних активів, зростання їх прибутковості при допустимому рівні ризику. Тому основним завданням системи управління інвестиційною діяльністю є формування і успішна реалізація ефективної інвестиційної політики банку та досягнення бажаного рівня доходності за допустимого рівня ризику. Саме тому відповідальність за результат інвестиційної діяльності конкретного банку покладається насамперед на його керівництво та осіб, які безпосередньо займаються плануванням інвестиційної діяльності, розробкою відповідної політики та її реалізацією.

3. З практичної точки зору, процес управління інвестиціями спрямований на створення якісного портфеля цінних паперів та ефективного управління ним. Система управління інвестиційною діяльністю банку має свої складові, до яких входять цілі, функції, принципи, у системі присутні суб'єкти (це органи влади, НБУ, акціонери, інвестиційні менеджери), об'єкти (ними є інвестиційні ресурси, кредитно-інвестиційний портфель, інвестиційні ризики, інвестиційні послуги). Загалом банківська система як інституційний інвестор у ринкову економіку формує ефективний механізм перерозподілу інвестиційних ресурсів. Головними причинами розвитку банківської інвестиційної діяльності є: необхідність максимізації доходності, ліквідності та платоспроможності, розширення дохідної і клієнтської бази банків, зменшення ризикованості кредитно-інвестиційних операцій та оптимізація оподаткування банківських доходів. Вдосконалення системи управління банківською інвестиційною діяльністю має на цей час надзвичайно важливе значення для забезпечення подальшого ефективного розвитку комерційних банків України.

4. Аналізуючи інвестиційну діяльність вітчизняних банків, можна прослідкувати певні тенденції, які не є характерними для інших, більш розвинутих зарубіжних країн. Зокрема, в Україні завжди існував дефіцит фінансових ресурсів, тому їх вартість є відносно високою. Відтак, українські банки схильні розміщати свої ресурси у більш дохідні активи, якими є кредити, оскільки кредитні ставки порівняно з іншими країнами є вищими, а короткі строки залучення депозитів не дозволяють спрямовувати ресурс у довгострокові вкладення. Тому обсяг наданих кредитів традиційно перевищує обсяг вкладень в цінні папери. За даними НБУ, у структурі боргових цінних паперів комерційних банків найбільшу частку займають державні облігації (більше 98%). Це підтверджує формування консервативного типу інвестиційного портфеля банків, при якому інвестор зацікавлений в отриманні стабільного рівня доходу протягом тривалого періоду часу. Останнім часом на ринку боргових цінних паперів ключова

увага приділена військовим облігаціям. Це інвестиційний інструмент підтримки державного бюджету, доступний для громадян, бізнесу та іноземних інвесторів, кошти від яких використовуються на безперебійне забезпечення фінансових потреб держави в умовах воєнного стану - соціальні та оборонні.

5. Дослідження інвестиційної діяльності окремої банківської установи здійснювалось на прикладі ПАТ «Укргазбанк». Якщо порівняти кредитну та інвестиційну діяльність Укргазбанку, то можна зробити висновок про спрямування активів банку основним чином у позики клієнтам: протягом аналізованого періоду спостерігається чітка тенденція переважання кредитного портфеля над інвестиційним, за винятком 2020 року, коли в період коронакризи помітним є суттєве скорочення кредитування та спрямування ресурсів у інвестиційні активи. Однак з 2021 року, і навіть під час війни – протягом 2022 року, банк відновив кредитування, скоротивши відповідно вкладення в цінні папери. Обсяг та динаміка процентних доходів демонструють наступну тенденцію: за увесь аналізований період доходи від кредитів перевищують доходи від інвестування, навіть у 2020 році, коли вкладення в інвестиції були більшими за кредитні вкладення. Це пояснюється тим, що дохід від інвестицій прямо залежить від їхнього обсягу, але не тільки. Визначальною є також норма доходу, тобто % ставка, за якою здійснюються вкладення. Вона, на відміну від кредитної, може змінюватися залежно кон'юнктури ринку, адже є ринкова вартість і номінальна вартість цінних паперів. найбільшу питому вагу в інвестиціях банку займають вкладення в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), і ця частка протягом аналізованого періоду зростає. На кінець 2022 року вкладення в ОВДП досягли 20,6 млрд. грн., або 89% від усіх інвестицій. Це свідчить про формування консервативного типу інвестиційного портфеля, при якому інвестор не готовий до високого ризику, тому вкладає в державні цінні папери, які забезпечують стабільний (хоча і невисокий) рівень доходу протягом періоду інвестування, а також є високоліквідними. Загалом ПАТ

«Укргазбанк» здійснює доволі активну кредитно-інвестиційну діяльність, з акцентом на кредитні вкладення, до яких в тому числі відносяться інвестиційні кредити, а це означає, що банк є соціально-орієнтованим і готовим до підтримки як населення, так і бізнесу в інтересах розвитку національної економіки.

6. Фінансова безпека інвестиційної діяльності банку — це захист від можливих фінансових втрат, попередження банкрутства банку, досягнення максимального прибутку від вкладених коштів у цінні папери, інвестиційні проекти, від наданих інвестиційних кредитів. Оцінку рівня фінансової безпеки інвестиційної діяльності банку доцільно проводити на основі показників ділової активності, ефективності управління, прибутковості інвестиційної діяльності банку. До заходів, що можуть суттєво покращити стан фінансової безпеки інвестиційної діяльності банку, пропонується віднести: перманентне здійснення аналізу напрямів вкладення інвестиційних ресурсів; визначення основних інструментів, продуктів і категорій клієнтів, з якими працює банк і які можуть забезпечити максимальну прибутковість інвестиційних операцій при запланованому рівні інвестиційного ризику; оптимізацію управління інвестиційним портфелем банку з метою диверсифікації інвестиційного ризику і підтримки необхідного рівня ліквідності.

7. Як свідчить зарубіжний досвід, сучасні інвестиційні банки є високо диференційованими інститутами, що активно діють на фінансовому ринку. На нашу думку, інвестиційні банки можуть і повинні існувати в Україні, оскільки вони стимулюють розвиток підприємництва і ринок цінних паперів, тому серед можливих напрямів розвитку інвестиційної активності банків варто розглянути доцільність створення в Україні інвестиційних банків. Це спеціалізовані установи, які здійснюють операції з цінними паперами, надають довгострокові інвестиційні кредити, займаються фінансуванням інвестиційних проектів, та реструктуризацією бізнесу надають консалтингові та депозитарні послуги. Сьогодні в Україні усі банки є універсальними, а

інвестиційні банки називають інвестиційними компаніями, оскільки згідно законодавства слово «банк» у назві дозволяється лише тим юридичним особам, які зареєстровані НБУ як банк і мають банківську ліцензію. З огляду на перспективу післявоєнної відбудови держави та необхідність освоєння значних обсягів ресурсів, активізація інвестиційних процесів є неминучою. Тому нормативно-правове регулювання діяльності інвестиційних банків має бути врегульовано з урахуванням світового досвіду та національних особливостей.

8. Серед головних проблем розвитку інвестиційної діяльності банків можна виділити: високі інвестиційні ризики; низький рівень корпоративного управління; недосконалість дієвого механізму банківського інвестування; низьку ефективність методів аналізу та управління інвестиційною діяльністю; відсутність практики розроблення дієвих інвестиційних стратегій тощо. Запропоновано напрями удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю банку, які на державному рівні включають: створення макроекономічних передумов та покращення інвестиційного клімату; удосконалення законодавчої та нормативної бази щодо здійснення інвестиційної діяльності банків; розвиток фінансового та фондового ринків; розроблення державних програм стимулювання інвестицій. На рівні комерційного банку – це: ефективна інвестиційна політика; професійна підготовка фахівців з інвестицій; диверсифікація активних операцій та зниження ризиків; соціальна відповідальність бізнесу та фокус на відновлення національної економіки у повоєнний період.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА

1. Бородінова Ю. Ю., Тимошенко Н. Ю. Економічна сутність та значення інвестиційної політики. Київ, 2019. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/viewFile/73389/68766>.
2. Брежнєва-Єрмоленко О. В. Детермінанти інвестиційної діяльності комерційних банків. *Економіка і суспільство*. 2018. - № 19. – С. 948-954. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-142.4>.
3. Вовчак О. Д. Особливості інвестиційної діяльності банків як фінансових посередників в Україні. *Бізнес Інформ*. - 2019. - № 11. - С. 94-101.
4. Житар М. О. Державна політика регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності банків України. *Науковий вісник Ужгородського Університету*. 2019. – № 1 (53). – С. 163- 167. – DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1\(53\).163-167](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1(53).163-167).
5. Зелені облігації можуть допомогти у відновленні міст після війни. URL: <http://surl.li/hmmwq>
6. Ісхакова О. М., Горденко А. В., Пеня К. В. Рівень суспільної довіри до банківської системи України. Глобальні та національні проблеми економіки. №10. 2019. С. 114-117.
7. Калусенко В. В. Аналіз інвестиційного портфеля банків України та стратегія управління ним. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. – № 1. – С. 63-78. – DOI 10.33244/2617-5940.1.2019.63-78.
8. Катан Л. І., Хорішко К. С. Інвестиції та інвестування як економічна категорія. *Ефективна економіка*. №11. 2020. С. 12
9. Квасова О. П. Мінімізація рівня ризиків в банках при проведенні інвестиційних операцій. URL: <http://surl.li/hmmml>

10. Кисільова І. Ю., Лебедка В. С. Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності банку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. №6. 2018. С.559-563.
11. Кльоба Л. Г. Система управління банківською інвестиційною діяльністю. URL: <http://surl.li/hmmjy>
12. Кльоба Л. Г. Фінансова безпека та ризики банківської інвестиційної діяльності. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2016/3.pdf
13. Коваленко В. В. Система ризик-менеджменту кредитно-інвестиційного діяльності в банках. *Інфраструктура ринку*. 2019. – Вип. 37. – С. 584-590.
14. Леонов С. В. Інвестиційний потенціал банківської системи : монографія. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2019. – 375 с.
15. Луців Б. Інвестиційна політика банків: навч. посіб. Терноп. нац. екон. ун-т. - Тернопіль : ТНЕУ, 2020. — 266 с.
16. Луців Б. Оцінка ризиків кредитно-інвестиційної діяльності комерційних банків. *Світ фінансів*. 2019. – № 1. – С. 18-28.
17. Лютий І. Роль власного капіталу комерційних банків у реалізації інвестиційного потенціалу банківської системи України. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка*. № 2(167). 2015. С. 24-29.
18. Майорова Т. В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні. К.: КНЕУ, 2018. - 332 с.
19. Марченко О. В. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банку. *Молодий вчений*. 2017. – № 2 (42). – С. 283-287.
20. Менеджмент інвестиційної діяльності : підручник за заг. ред. М. П. Бутка. К. : Центр учбової літератури, 2018. – 480 с.
21. Музиченко Т. О. Інвестиції та інвестиційна діяльність: понятійний апарат. Інноваційно-інвестиційна діяльність. С. 161-167.
22. НБУ знову «надрукував» для уряду 15 мільярдів. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/12/12/97151417/>

23. Незалежний журналістський бізнес-портал MIND. URL: <https://mind.ua>
24. Оболенський О. Ю. Досвід банків розвинутих країн в галузі інвестиційної діяльності і можливості його реалізації в українській економіці. URL: <http://surl.li/hmmjy>
25. ОВДП із дохідністю 20% і вище: хто продає та чи безпечно їх купувати. URL: <https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/dohidnist-ovdp-vzhe-perevischue-20-chi-bezpechno-yih-kupuvati/>
26. Озерчук О. В. Управління інвестиційним портфелем банків в Україні: теоретичні та прикладні аспекти. *Наукові праці НДФІ*, 2019. – № 1 (86). – С. 85-100.
27. Онікієнко С. В. Інвестиційна діяльність банків в економічному контексті. URL: <http://surl.li/hmmjj>
28. Основні показники діяльності банків України. URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id
29. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/>
30. Офіційний сайт ПАТ «Укргазбанк». URL: <https://www.ukrgasbank.com/>
31. Павлиш О. НБУ дозволив банкам покривати до 50% обов'язкових резервів за рахунок ОВДП. URL: <http://surl.li/hmmsb>
32. Петрук А. О. Проблеми та перспективи розвитку методів регулювання інвестиційної діяльності банків, пов'язаної з похідними фінансовими інструментами. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. – № 2 (43). – С. 61-64. DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2019-2\(43\)-61-64](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2019-2(43)-61-64).
33. Побоча К. П., Білюк В. А., Гарник М. О. Сучасні тенденції та проблеми банківського інвестування в Україні. *Гроші, фінанси і кредит*. №41. 2020. С. 285-289.
34. Понеділко О. В. Інвестиційні ознаки комерційних банків та їх групування. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2011/3.pdf

35. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. Київ, 2004. 467 с.
36. Про банки і банківську діяльність. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
37. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>.
38. Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ № 368 від 28.08.2001. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
39. Про інвестиційну діяльність. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
40. Ситник Н. С. Банківська система: навчальний посібник. Львів, 2020. 291 с.
41. Смолінська С. Д., Самбірська О. Р. Аналіз кредитно-інвестиційної діяльності банку. *Economics*. №2. 2019. С. 115-116.
42. Сомик А., Жуйков С. Сучасний стан та напрями стимулювання розвитку банківського інвестиційного кредитування в Україні. Вісник Національного банку України. №3. 2020. С. 28-34
43. Статистичні матеріали Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
44. Третякова О. В., Харабара В. М., Грешко Р. І. Фондовий ринок України: особливості функціонування в сучасних умовах. *Економічна наука*. №5. 2020 С. 103-107
45. Український фондовий ринок встановив рекорд: як і завдяки чому. Офіційний сайт Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2615657-ukrainskij-fondovij-rinokvstanoviv-rekord-ak-i-zavdaki-comu.html>.
46. Фінансова звітність ПАТ «Укргазбанк 2020. URL: <https://www.ukrgasbank.com/upload/20%20UGB%20-%20UKR%20IFRS%20financial%20statements.pdf>

47. Фінансова звітність ПАТ «Укргазбанк 2022 URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/22%20UGB%20-%20UKR_IFRS_FINAL.pdf

48. Фондовий ринок України – світовий лідер росту в 2020 році. Час інвестувати? Інформаційний сайт Все про гроші. – URL: Режим доступу: <http://vseprogroshi.com.ua/fondovij-rinok-ukra%D1%97ni-svitovij-lider-rostuv2017-roci-chas-investuvati.html>

49. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. №24. 2019. С. 51-58.

50. IFC: "Укргазбанк" стає все більш привабливим для стратегічних інвестицій. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/11/18/653840/>

51. Rose P.S. Commercial bank management: producing and selling financial services. 1995. 769 с.

52. Zarutskia El. (2018). Structural-functional analysis of the Ukraine banking system. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(1), 79-96. DOI: 10.21272/fmir.2(1).79-96.2018.

Бібліографічна довідка

Тема магістерської роботи:

«Особливості управління інвестиційною діяльністю
комерційних банків України»

Обсяг пояснювальної записки 76 сторінок.

Кількість рисунків 14 шт.

Кількість таблиць 6 шт.

Графічний матеріал (слайди) 14 шт.

Перелік графічного матеріалу:

Слайд 1 – Актуальність та наукова новизна роботи

Слайд 2 – Інвестиційна діяльність та інвестиційна політика банку

Слайд 3 – Складові системи управління інвестиційною діяльністю банку

Слайд 4 – Структура банківських активів, млрд. грн.

Слайд 5 – Розподіл боргових цінних паперів резидентів

Слайд 6 – Структура власників ОВДП станом на 01.01. 2023 р.

Слайд 7 – Військові облігації в Україні

Слайд 8 – Дохідність ОВДП

Слайд 9 – «Укргазбанк» – перший еко-банк в Україні

Слайд 10 – Обсяги та динаміка кредитного та інвестиційного портфелів ПАТ
«Укргазбанк»

Слайд 11 – Структура інвестицій та рух валової балансової вартості інвестицій

Слайд 12 – Головні проблеми розвитку інвестиційної діяльності банків

Слайд 13 – Діяльність інвестиційних банків

Слайд 14 – Напрями удосконалення системи управління інвестиційною
діяльністю банку

10.01.2024 р.

_____ Ю. Гулик